



**PİR ESAD SULTAN VAKFI**

**2020  
YÜKSEK LİSANS TEZİ  
TARİH**

**Meryem KUZ**

**Danışman  
Dr. Öğr. Üyesi Sami AĞAOĞLU**

**PİR ESAD SULTAN VAKFI**

**Meryem KUZ**

**Dr. Öğr. Üyesi Sami AĞAOĞLU**

**T.C.**

**Karabük Üniversitesi**

**Lisansüstü Eğitim Enstitüsü**

**Tarih Anabilim Dalında**

**Yüksek Lisans Tezi**

**Olarak Hazırlanmıştır**

**KARABÜK**

**Eylül 2020**

# İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER .....	1
TEZ ONAY SAYFASI.....	3
DOĞRULUK BEYANI .....	4
ÖNSÖZ .....	5
ÖZ.....	6
ABSTRACT.....	7
ARŞİV KAYIT BİLGİLERİ.....	8
ARCHIVE RECORD INFORMATION .....	9
KISALTMALAR .....	10
ARAŞTIRMANIN KONUSU .....	11
ARAŞTIRMANIN AMACI VE ÖNEMİ.....	11
ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ.....	12
KAPSAM VE SINIRLILIKLAR .....	12
1. GİRİŞ.....	13
1.1. Vakfın Tanımı.....	13
1.1.1. Vakfın Ortaya Çıkışı Ve Gelişimi.....	13
1.1.2. Pir Esad Sultan Vakfı Kuruluş Dönemi Konya’da Vakıf Sistemi... 16	
1.1.2.1. Konya Şehri’nin Fiziksel Yapısı .....	18
2. BİRİNCİ BÖLÜM.....	22
2.1. Pir Esad Sultan Vakfı’nın Kurulması .....	22
2.1.1. Pir Esad Sultan’ın Kimliği .....	22
2.1.2. Pir Esad Sultan Vakfı Vakfiyeleri.....	24
3. İKİNCİ BÖLÜM.....	27
3.1. Vakıf Eserleri.....	27
3.1.1. Zaviye.....	27
3.1.2. Türbe ve Tekke.....	28
3.1.3. Dâru’l-Hüffaz .....	29
3.1.4. Mescid-Cami .....	30

3.1.5. Hazire.....	30
3.1.6. Müteveli Dairesi.....	31
3.2. Pir Esad Sultan Zaviyesi Ve Vakıf Görevlileri.....	31
3.2.1. Müteveli.....	32
3.2.2. Cüzhan .....	33
3.2.3. İmam ve Hafız .....	33
4. ÜÇÜNCÜ BÖLÜM.....	34
4.1. Vakfın Gelir Getiren Mal Varlıkları Ve Giderleri.....	34
4.1.1 Vakfın Gelir Getiren Mal Varlıkları .....	34
4.1.2. Giderler .....	44
4.1.2.1. Vazife Giderleri.....	45
SONUÇ .....	48
KAYNAKÇA.....	49
EKLER .....	53
ÖZGEÇMİŞ .....	72

## TEZ ONAY SAYFASI

Meryem KUZ tarafından hazırlanan “PİR ESAD SULTAN VAKFI” başlıklı bu tezin Yüksek Lisans Tezi olarak uygun olduğunu onaylarım.

Dr. Öğr. Üyesi Sami AĞAOĞLU .....

Tez Danışmanı, Yakınçağ Anabilim Dalı

Bu çalışma, jürimiz tarafından OyBirliği/OyÇokluğu ile Tarih Anabilim Dalı Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

18/09/2020

Ünvanı, Adı SOYADI (Kurumu)

İmzası

Başkan : Dr. Öğr. Üyesi Sami AĞAOĞLU (KBÜ) .....

Üye : Dr. Öğr. Üyesi Tahir BİLİRLİ (KBÜ) .....

Üye : Prof. Dr. Recep KARACAKAYA (İMÜ) .....

KBÜ Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Yönetim Kurulu, bu tez ile, Yüksek Lisans derecesini onamıştır.

Prof. Dr. Hasan SOLMAZ .....

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Müdürü

## **DOĞRULUK BEYANI**

Yüksek lisans tezi olarak sunduğum bu çalışmayı bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı herhangi bir yola tevessül etmeden yazdığımı, araştırmamı yaparken hangi tür alıntıların intihal kusuru sayılacağını bildiğimi, intihal kusuru sayılabilecek herhangi bir bölüme araştırmamda yer vermediğimi, yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu ve bu eserlere metin içerisinde uygun şekilde atıf yapıldığını beyan ederim.

Enstitü tarafından belli bir zamana bağlı olmaksızın, tezimle ilgili yaptığım bu beyana aykırı bir durumun saptanması durumunda, ortaya çıkacak ahlaki ve hukuki tüm sonuçlara katlanmayı kabul ederim.

**Adı-Soyadı : Meryem KUZ**

**İmza:**

## ÖNSÖZ

Moğol istilâsının 13. yüzyılın başlarında İslâm âlemini bir sel gibi süpürmesiyle birlikte farklı tarikatlara mensup dervişler, şeyhler, âlimlergerek Anadolu'nun jeopolitik konumu gerek emniyeti açısından, Anadolu'yu kendileri için yurt olarak tercih etmişler ve bu bölgenin İslamlaşmasında önemli rol oynamışlardır.<sup>1</sup>Gelişmiş ve yüksek kültür çevresinden gelen kişilerçoğunlukla şehirlere yerleşmiş ve bürokraside söz sahibi olmuşlardır.

Anadolu Selçuklu Dönemi Konya'sında;çeşitli tasavvufi akım ve zümreler bulunmaktaydı. Bu tasavvufi topluluklar (Mevlevîler, Ahîler, Nakşîler, Kalendirîler, Bektaşîler, Vefaîler) Anadolu'da önemli bir varlık göstermekteydi. Bu tasavvufi akımlar ile farklı mezhep ve tarikat ehli kişiler ise yaşadığı mahallelerde, köylerde, tekke ve zaviyelerini kurmuşlardır.<sup>2</sup> Bu tasavvufi toplulukların çoğu Osmanlı Döneminde varlıklarını korumuş, nitekim 30.11.1925 tarihli 677 sayılı kanun ile "*Tekke ve zaviyelerle türbelerin seddine ve türbedarlıklar ile birtakım unvanların men ve ilgasına dair kanun*" ile kapatılmış, türbedarlık, şeyhlik, dervişlik, müritlik, dedelik, seyitlik, çelebilik vb. unvanlarkaldırılmıştır.

Tez konumuzu oluşturan, Anadolu Selçuklu Devleti döneminde temelleri atılan Pir Esad Sultan Vakfı ile ilgili bugüne kadar doğrudan bir çalışma yapılmamıştır. Bu çalışmamız ile Konya'da Pir Esad Sultan Vakfı'nın kuruluşunu, Pir Esad Sultan Zaviyesi başta olmak üzere (tekke, türbe, mescit,dâru'l-hüffazvb.) vakıf eserlerini ve vakıf çalışmalarını ortaya çıkarmayı hedefledik.

1483-1917 tarihlerine ait Vakıflar Genel Müdürlüğü Arşivi, Başbakanlık Osmanlı Arşivi, Tapu Kadastro Bölge Müdürlüğü Arşivi, Çumra Belediyesi Nüfus Müdürlüğü Arşivindeki belgeler taranmıştır. Çalışmalarım esnasında arşiv belgelerinin yanında konu ile ilgili yazılan kitap ve makalelerden, yapılan araştırmalardan faydalanılmıştır.

Tez konusunun tespit edilmesi ve hazırlanması başta olmak üzere her zaman bilgi ve tecrübelerinden istifade ettiğim danışman hocam Sami AĞAOĞLU'na teşekkür ederim. Ayrıca, bu çalışmanın ortaya çıkması esnasında sabır gösteren, hayatımın her anında maddi ve manevi desteklerini esirgemeyen aileme minnettarım.

<sup>1</sup> Ahmet Yaşar Ocak, *Babailer İsyanı*, (İstanbul : Dergah Yayınları,1996), s.34-45.

<sup>2</sup> Mikail Bayram, *Selçuklular Zamanında Konya'da Dini ve Fikri Hareketler*, (Konya : Nüve Kültür Merkezi,1999), s.1-60.

## ÖZ

Tez çalışmamızda Anadolu Selçuklu Devleti'nin yönetim merkezi Konya'da, 13. Yüzyılda kurulan Pir Esad Sultan Vakfı'nın tarihçesi ve vakıfları araştırılmıştır.Konya vakıfları ve bu vakıflar arasında önemli bir yere sahip olan, aynı zamanda tez konumuzu oluşturan Pir Esad Sultan Vakfı ile ilgili bugüne kadar doğrudan bir çalışma yapılmamıştır. Vakıf eserlerinden günümüze yalnızca türbe ulaşmış olup;Akçeşme Mahallesinde, Karatay Otobüs Terminalinin hemen arka tarafında bulunmaktadır.

Pir Esad Sultan Vakfı'nı konu alan bu tez çalışması en önemli kaynağını, Vakıflar Genel Müdürlüğü Arşivi (VGMA) ve Başbakanlık Osmanlı Arşivinden (BOA) temin edilen tarihi kayıtlar oluşturmakla beraber; Konya Tapu Kadastro Bölge Müdürlüğü Arşivi, Çumra Belediyesi Arşivi taranarak konu ile alakalı belge, bildiri, makale ve kitaplardan faydalanılmıştır.Konya tarihi ile ilgili bazı çalışmalar yapılmış olup bunlardan en önemlisi İbrahim Hakkı Konyalı'nın 1974 yılında yayınlanan "Abideleri ve Kitabeleri ile Konya Tarihi" adlı eseridir.Bu eserin genel hatlarıyla Konya tarihine dair bilgiler vermesi ve arşiv kayıtlarından ulaşılamayan belgelerin bu kitapta yer alıyor olması açısından, çalışmamız esnasında önemli derecede yardımcı olmuştur.

Tez çalışmamız üç bölümden oluşmaktadır. Giriş bölümünde,vakıf müessesesi ve XI. yüzyıl sonrası Anadolu'daki vakıf sistemi hakkında bilgi verilmiştir. Birinci bölümde; Pir Esad Sultan'ın kimliği, Pir Esad Sultan Vakfı'nın kurulması üzerinde durulmuştur. İkinci bölümde; vakıf eserleri, zaviye ve vakıfta görevli olan kişilerin vazifeleri incelenmiştir. Üçüncü bölümde ise; vakfin gelir getiren mal varlıkları, giderleri ve vazife giderleri işlenmiştir.

Sonuç bölümünde ise, Konya'da kurulmuş olan vakıfların ve Pir Esad Sultan Vakfı'nın Konya'nın sosyal, kültürel, hukuki ve ekonomik gelişimine olan etkileri üzerine genel bir değerlendirme yapılmıştır.

**Anahtar kelimeler:** Vakıf, Pir Esad Sultan, Pisili baba, zaviye.



## ABSTRACT

In this thesis study, the management center of the Anatolian state Selçuklu is located in Konya, 13. The history and foundations of the Pir Esad Sultan Foundation, have been studied. There has been no direct study of the Pir Esad Sultan Foundation, which has a significant place between the foundation of Konya and these foundations, and also forms your thesis position. From the Foundation's monuments, it has reached the tomb and is located in the Akçeşme Quarter, just behind the bus terminal of Karatay.

The most important source of this thesis work on the Pir Esad Sultan Foundation is the historical record obtained from the General Directorate of Foundations Archive (VGMA) and the Directorate General of State Archives (BOA); Konya Directorate Regional of Land Registry and Cadastre Archive, Çumra Municipality Archive we rescanned and documents, papers, articles and books related to the subject we reused. Some work has been carried out on Konya's history, and most importantly, Ibrahim Hakki Konyali's work "The Abites and the Book stores and the History of Konya", published in 1974. It was very helpful during our work, as it provided general information on Konya history and documents that were not available from the records of the archives were included in this book.

Our thesis study consists of three parts. In the introduction, the foundation institution and XI. Information was given about the foundation system in Anatolia after the century. In the first part; The establishment of the Pir Esad Sultan Foundation, the identity of Pir Esad Sultan was emphasized. In the second part; the duties of the people who work in the foundation works, zawiya and the foundation were reexamined. In the third part, you're going to have to income-generating assets, expenses and duty expenses of the foundation are processed.

In the conclusion section, a general assessment was made on the effects of foundations established in Konya and the Pir Esad Sultan Foundation on the social, cultural, legal and economic development of Konya.

**Keywords:** Foundation, Pir Esad Sultan, Pisili baba, zawiya.

## ARŞİV KAYIT BİLGİLERİ

<b>Tezin Adı</b>	Pir Esad Sultan Vakfı
<b>Tezin Yazarı</b>	Meryem KUZ
<b>Tezin Danışmanı</b>	Dr. Öğr. Üyesi Sami AĞAOĞLU
<b>Tezin Derecesi</b>	Yüksek Lisans Tezi
<b>Tezin Tarihi</b>	2020
<b>Tezin Alanı</b>	Tarih Ana Bilim Dalı
<b>Tezin Yeri</b>	KBÜ/LEE
<b>Tezin Sayfa Sayısı</b>	73
<b>Anahtar Kelimeler</b>	Vakıf,Pir Esad Sultan, Pisili baba, zaviye.

## ARCHIVE RECORD INFORMATION

<b>Name of the Thesis</b>	Pir Esad Sultan Foundation
<b>Author of the Thesis</b>	Meryem KUZ
<b>Advisor of the Thesis</b>	Assoc. Prof. Dr. Sami AĞAOĞLU
<b>Status of the Thesis</b>	Master Degree
<b>Date of the Thesis</b>	2020
<b>Field of the Thesis</b>	History
<b>Place of the Thesis</b>	KBU/LEE
<b>Total Page Number</b>	73
<b>Keywords</b>	Foundation, Pir Esad Sultan, Pisili baba, zawiya

## KISALTMALAR

age	Adı geçen eser
agm	Adı geçen makale
agt	Adı geçen tez
Bkz.	Bakınız
BOA	Başbakanlık Osmanlı Arşivi
C.	Cilt
Çev.	Çeviri
DİA	Diyanet İslam Ansiklopedisi
d.	Defter
H.	Hicri
Haz.	Hazırlayan
KŞS	Konya Şeriyye Sicilleri
M.	Miladi
Nr.	Numara
R.	Rumi
S.	Sayı
s.	Sayfa
TDV	Türkiye Diyanet Vakfı
TTK	Türk Tarih Kurumu
vb.	Ve benzeri
vd.	Ve diğeri
VD	Vakıflar Dergisi
VGM	Vakıflar Genel Müdürlüğü
VGMA	Vakıflar Genel Müdürlüğü Arşivi

## ARAŞTIRMANIN KONUSU

Geçmişten günümüze toplum hayatımızda, yardımlaşma kurumları önemli bir yere sahiptir. Bu kurumların başında ise vakıf kurumu gelmektedir. Türk-İslam toplumlarında da “vakıf sistemi”, bir yardımlaşma kurumu olarak sosyo-ekonomik açıdan birçok görevler üstlenmiştir. Toplumun eğitim-öğretim hayatından başlayarak sosyal yapısına, ekonomik istihdam yaratma kabiliyetine, sosyal adaletin sağlanmasından dini ve siyasi yapının dengesinin kurulmasına kadar birçok alanda hizmet görmüştür. Devletin üstlenmek zorunda olduğu birçok faaliyet alanı vakıflar tarafından karşılanmıştır. Biz de bu çalışmamızda, Konya’da bir vakıf kuruluşu olan Pir Esad Sultan Vakfı, vakfın gelirleri ile bu gelirlerden hangi görevlilere ne miktarda ücret verildiğini değerlendirmeye çalışacağız.

## ARAŞTIRMANIN AMACI VE ÖNEMİ

Biz bu çalışmamızda; kültür ve medeniyetimizde önemli bir yere sahip olan vakıf kurumunun bir parçası olan Pir Esad Sultan Vakfı’nı inceleyeceğiz. Bu çalışma ile vakfiyeler, gelir-gider kayıtları yani arşiv belgeleri yoluyla Pir Esad Sultan Vakfı hakkında yeni ve özgün bilgilere ulaşarak onu ilim dünyasının hizmetine sunmayı amaçlıyoruz. Osmanlıca olarak düzenlenmiş olan bu belgeleri okuyup, Türkçeye tercüme edip, değerlendirmek suretiyle bu belgelerin ulaşılabilir ve faydalanılabilir olmasını hedefliyoruz.

Tez konumuzu oluşturan, Anadolu Selçuklu Devleti döneminde temelleri atılan Pir Esad Sultan Vakfı ile ilgili bugüne kadar doğrudan bir çalışma yapılmamıştır. Bu çalışmamız ile Konya’da Pir Esad Sultan Vakfı’nın kuruluşunu, Pir Esad Sultan Zaviyesi başta olmak üzere (tekke, türbe, mescit,dâru’l-hüffazvb.) vakıf eserlerini ve vakıf çalışmalarını ortaya çıkarmayı hedefledik.

## ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

1483-1917 tarihlerine ait Vakıflar Genel Müdürlüğü Arşivi, Başbakanlık Osmanlı Arşivi, Tapu Kadastro Bölge Müdürlüğü Arşivi, Çumra Belediyesi Nüfus Müdürlüğü Arşivindeki belgeler taranmıştır.Çalışmalarım esnasında arşiv belgelerinin yanında konu ile ilgili yazılan kitap ve makalelerden, yapılan araştırmalardan faydalanılmıştır.

Tez konumuzu oluşturan Pir Esad Sultan Vakfı ile ilgili bugüne kadar doğrudan bir çalışma yapılmamıştır. Konya tarihi ile ilgili çalışmalar yapılmış olup bunlardan en önemlisi İbrahim Hakkı Konyalı'nın“Abideleri ve Kitabeleri ile Konya Tarihi'nin”, 2007 yılında Muhammed Ali Orak ve Ali Bektaş tarafından gözden geçirilerek tekrar yayınlanan eseridir. Bu eser genel hatlarıyla Konya tarihine dair bilgiler vermesi ve arşiv kayıtlarından ulaşılamayan bazı belgelerin bu kitapta yer alıyor olması açısından çalışmamız esnasında bizlere önemli derecede yardımcı olmuştur.

Pir Esad Sultan Vakfı'na dair bilgiler mevcut olmakla birlikte bu vakfın 19. yüzyıldaki durumuna dair ise bilgiler de oldukça sınırlıdır. 19. yüzyıla ait olan birçok belge olmasına rağmen yazar bunları eserinde bahsetmemiş, vakfiyelere yer vermiştir.

Pir Esad Sultan Vakfı'nı konu alan bu tez çalışmasının en önemli kaynağını, 1483-1917 tarihlerine ait Vakıflar Genel Müdürlüğü Arşivi, Başbakanlık Osmanlı Arşivi, Tapu Kadastro Bölge Müdürlüğü Arşivi, Çumra Belediyesi Nüfus Müdürlüğü Arşivindeki temin edilen tarihi kayıtlar oluşturmaktadır. Çalışmalarım esnasında arşiv belgelerinin yanında konu ile ilgili yazılan kitap ve makalelerden, yapılan araştırmalardan faydalanılmıştır.

## KAPSAM VE SINIRLILIKLAR

Tez çalışmamız üç bölümden oluşmaktadır. Giriş bölümünde,vakıf müessesesi ve XI. yüzyıl sonrası Anadolu'daki vakıf sistemi hakkında bilgi verilmiştir. Birinci bölümde; Pir Esad Sultan'ın kimliği, Pir Esad Sultan Vakfı'nın kurulması üzerinde durulmuştur. İkinci bölümde; vakıf eserleri, zaviye ve vakıfta görevli olan kişilerin vazifeleri incelenmiştir. Üçüncü bölümde ise; vakfın gelir getiren mal varlıkları, giderleri ve vazife giderleri işlenmiştir.

Sonuç bölümünde ise, Konya'da kurulmuş olan vakıfların ve Pir Esad Sultan Vakfı'nın Konya'nın sosyal, kültürel, hukuki ve ekonomik gelişimine olan etkileri üzerine genel bir değerlendirme yapılmıştır.

# 1. GİRİŞ

## 1.1. Vakfın Tanımı

Vakıf, sözlükte “durmak; durdurmak, alıkoymak” anlamında olup, terim anlam olarak ,“bir malın veya mülkiyetin sahibi tarafından kalıcı olarak dini, toplumsal veya hayırlı işlerde kullanılmak üzere süresiz tahsis edilmesi” şeklinde özetlenebilir.<sup>3</sup> İslam hukukunda; “sadaka”, “habs” terimlerinin vakıf yerine kullanıldığı da görülmektedir.<sup>4</sup>Vakfi kuran veya vakfeden kişilere “vâkıf”<sup>5</sup>, vakfedilen mala “mevkuf”,vakıftan yararlananlara ise “mevkûfün aleyh”<sup>6</sup>denir. Vakfın temelini insan sevgisi, yardımlaşma ve hayır yapma duygusu oluşturmaktadır.

### 1.1.1. Vakfın Ortaya Çıkışı Ve Gelişimi

Vakıf sisteminin ne zaman ortaya çıktığına dair kesin bir bilgi olamamakla birlikte geçmişten günümüze kadar birçok toplum, kendi yapıları içerisinde dayanışma ve sosyal yardım amacıyla kurumlar oluşturmuştur. Vakıf müessesinin menşei itibariyle ilk izlerine Hitit, Babil,Eski Mısır, Eski Yunan, Roma İmparatorluğu, Bizans, Cermen ve Asya Türk toplumlarında rastlanmaktadır.<sup>7</sup>

Hitit Kralı Hattuşili düşmanı Armadataş’ı yendikten sonratüm emlâkini alır ve tanrıça İştâr'a ibadet etmek üzere bir ev ile müştemilâtını vakfeder. Bu vakfın idaresine oğlu Dulhalyas’ı memur tayinetmiştir. Vakfedilen ev ile müştemilâtı her türlü vergi ve yükümlülükten muaf kılınmış, karşılaşılabilecek her türlü taarruz ve müdahaleden korunmasını şart koşulmuştur. Kralı Hattuşili’nin vefatından sonra varis olan oğlu Dulhalyas’ın,vakıf işlerinden geri kalmaması için bütün evlât ve torunlarının,vakıf ile

<sup>3</sup> Ferit Develioğlu, “*Vakf*”, Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lügat, (Ankara: Aydın Kitabevi Yayınları, 2013), s.1321; Mehmet Kanar, “*Vakf*”, Osmanlı Türkçesi Sözlüğü, (İstanbul: Say Yayınları, 2008), s.1106.

<sup>4</sup> Ufuk Gülsoy vd.,*Bir Medeniyetin İzdüşümü Vakıflar*, (İstanbul: VGM Yayınları, 2012), s. 11

<sup>5</sup> Mehmet Zeki Pakalın, “*Vâkf*”, Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü,( İstanbul:M.E.B,1993), C. 3,s.577.

<sup>6</sup>Pakalın,*Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü*, (İstanbul: M.E.B., 1993),C.2, s.498.

<sup>7</sup> Yasin Akyıldız, Ali Rıza Abay, *Vakıf Müessesinin Gelişim ve Mahiyeti Tarihsel Bir Değerlendirme*, Yalova Sosyal Bilimler Dergisi, (Yalova:2017), s.141.

ilgili olan vazifelerini yerine getirmesi ve vakfı ortadan kaldırmayarak devamlılığının sağlanması istenir. Son kısımda ise belirtilen şartları yerine getirmediği takdirde Tanrı'nın lanetine uğrayacakları söylenir.<sup>8</sup> Vakfın temeli,İslamiyet öncesinde atılmış olsa da İslam hukukunda çok fazla işlenmesi hasebiyle Müslüman toplumlarda kapsamlı bir tatbik yeri bulmuştur.<sup>9</sup>

Hz. İbrahim (as) tarafından; Mekke'de su yollarının inşa edilmesi, hac yollarının yapılması, hacıların karınlarının doyurulması, hacılara su dağıtılması, Zemzem Kuyusunun tamir ettirilmesi gibi hizmetler geleneksel İslam anlayışına göre ilk vakıflar sayılabilir.<sup>10</sup> Hz. Muhammed (sav), İslami açıdan yeryüzündeki ilk mescidin yani ilk vakfın Kâbe olduğunu ifade etmiştir.Kâbe-i Muazzama, İslam Dünyasında “vakıf” ifadesini kendisinde bulunduran ilk eser olmasına rağmen, İslam Hukuku açısından ilk vakıf eseri kabul edilmesi mümkün değildir.<sup>11</sup>

Hz. Peygamber, Medine şehrindeki Eemg adını taşıyan hurmalığını vakfederek; İslam hukuku açısından ilk vakfı meydana getirdiği ileri sürülmektedir. Hz. Peygamberin kendisi vakıf yaptığı gibi sahabelere de vakıf yapmalarını öğütlemiştir.<sup>12</sup>

İslam Hukukunda vakıfların kökeni olarak Kur'an-ı Kerim ayetleri ve hadis-i şerifler delil olarak gösterilir. Kur'an-ı Kerim'de vakıf kavramını ve müessesini doğrudan çağrıştıran bir ifade olmamakla beraber Allah yolunda harcama yapmak, fakirlere ve muhtaç kimselere yardımda bulunmak, Allah rızası için iyilik yapma ve yararlı işlere yönelmek öğütlenmiştir. Bu ayetler esas alınarak, Müslüman toplumlarda vakıf anlayışının ve vakıf sisteminin temeli oluşmuştur.“(Mallarınızı) Allah yolunda harcayın. Kendi kendinizi tehlikeye atmayın. İyilik edin. Şüphesiz Allah iyilik edenleri sever.”<sup>13</sup>

*“Hz. Ömer, Hayber'de ganimet olarak sahip bulunduğu değerli bir arazisini Resul-i Ekrem'in, “Aslını alıkoy, gelirini tasadduk et” yolundaki tavsiyesine uyup satılmamak, hibe edilmemek ve miras kalmamak şartıyla ihtiyaç sahipleri için tasadduk etmiş. Hz. Osman da yine Resûlullah'ın yol göstermesiyle Medine'deki*

---

<sup>8</sup> Halim Baki Kunter, *Türk Vakıfları ve Vakfiyeleri Üzerine Mücmel Bir Etüt* Vakıflar Dergisi,(Ankara: 1938), S.1, s.103-129.

<sup>9</sup> Bülent Köprülü, *Tarihte Vakıflar*, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi , (Ankara: 1951), C.8, s.480.

<sup>10</sup>İsmet Kayaoğlu, *Vakfın Menşei Hakkındaki Görüşler*, Vakıflar Dergisi, (Ankara: 1978), S.11,s.51.

<sup>11</sup> Ahmet Gündüz, *Kırşehir'de Vakıflar ve Vakfiyeleri (H.670-1335 / M.1271-1916)*,( Kırşehir: 2009), s.57.

<sup>12</sup> Bülent Köprülü, *Tarihte Vakıflar*, s. 496

<sup>13</sup> Bakara,2/195.



*Rûme Kuyusu'nu satın alıp bütün Müslümanların yararına tahsis etmiş, Hâlid b. Velid savaş aletlerini ve atlarını, Hz. Ali bir arazisini ve Yenbu'da bir su kaynağını vakfetmiş, diğer sahâbîler de ev ve arsa gibi mülklerini vakıf haline getirmiştir. Câbir b. Abdullah'ın, "Ben muhacir ve Ensar'dan mal sahibi olup da vakıf yapmamış bir kimse bilmiyorum" dediği rivayet edilir.*

*Erken devirlerden itibaren bu kurum fıkıh literatüründe çeşitli yönleri ve türleriyle ele alınmış, kuruluş, işleyiş ve hükümleri etrafında ayrıntılı bir hukuk doktrini meydana gelmiş, gerek İslâm dünyasında gerekse Batı'da bu alanda yapılan araştırmalarla zengin bir literatür oluşmuştur. ”<sup>14</sup>*

İslâm tarihinin ilerleyen dönemlerinde, Müslüman toplumlarda vakıf kurumu ve anlayışı geliştirilmiş, yeni anlamlar yüklenmiştir. Emeviler döneminde, vakıf müessesesi büyük bir gelişme göstermiştir. Bu dönemde, ilk defa bazı teşebbüslerde bulunulmuş: evladiyelik/evlatlık vakıflar veya aile vakıfları adı verilen yeni vakıf türleri ortaya çıkmıştır. H.88/m.706 senesinde, Emevi halifesi Velid b. Abdülmelik tarafından Şam'da inşa ettirilen Emevî Caminin giderlerini karşılamak için, "*vakfi-ı irsadi*"<sup>15</sup> olarak ilk defa köy ve mezraları gelir getiren akar olarak vakfedilmiştir. H.88/M.706 tarihinde Velid bin Abdülmelik tarafından ilk defa: vakfedilen Emevî Camii ile vakıflaştırılan köy ve arazileri idare etmek üzere Vakid el-Kureyşi adında bir kişi "Nâzır"<sup>16</sup> olarak tayin edilmiştir.<sup>17</sup>

Vakıf müessesesi tarihsel olarak İslam medeniyeti içerisinde; dört halife döneminin ardından Emevi ve Abbasi dönemlerinde önemli gelişmeler sağlamıştır. Abbasi devletinde vakıflar daha bir gelişme göstererek hukuki bir boyut kazanarak, önemli bir müessese haline geldi. Bu dönemde, tüm vakıfları kontrol edebilen ve vakıfların yönetimi için "*Vakıflar Nezareti*" adında bir teşkilat kurulmuştur.<sup>18</sup>

Dini, kültürel, ekonomik ve sosyal açıdan önemli bir yere sahip olan vakıf müessesesi, İslâm memleketlerinde asırlar boyunca etkili olmuştur. Bilhassa Selçuklu

<sup>14</sup> Hacı Mehmet Günay, "*Vakıf Maddesi*", TDV İslam Ansiklopedisi, (İstanbul : 2012), C. 42, s. 476.

<sup>15</sup> Çıplak mülkiyeti devlete ait bir arazinin menfaatinin hayır cihetine tahsis edilmesiyle kurulan vakıf. Bkz. Ahmet Akgündüz, *İrsadi Vakıf*, TDV, (İstanbul: 2000), C. 22, s.448-450

<sup>16</sup> Sözlükte "bakmak, görmek; düşünmek, incelemek; hüküm vermek" anlamlarındaki nazar kökünden türeyen nâzır kelimesi terim olarak özellikle divanlar ve vakıflar gibi malî kurumları yöneten veya denetleyen kimseler için kullanılıyordu. Bkz. Cengiz Tomar, *Nâzır*, TDV, (İstanbul: 2006), C.32, s.449.

<sup>17</sup> İbn'ül-emin Mahmut Kemal Hüseyin Hüsameddin, sad. Nazif Öztürk, *Evkafl-ı Hümayun Nezaretinin Kuruluş Tarihi ve Nazırlarının Hal Tercümelere 1*, Vakıflar Dergisi Vakıflar Genel Müdürlüğü, (1980: Ankara), S. 15, s.90

<sup>18</sup> Hakkı Yapıcı, *İslam Tarihinde Vakıf Kültürü Üzerine Bir İnceleme*, Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi I, (Tokat: 2013), s. 66-76.

ve Osmanlı Devleti'nin hüküm sürdüğü yıllarda; kervansaraylar, hanlar, zaviyeler, medreseler, kütüphaneler, camiler, mescitler, yollar, köprüler, hastaneler, çeşmeler vb. dini, kültürel ve sosyal yapıların kuruluşuyla en yüksek noktaya ulaşmıştır.<sup>19</sup>

### **1.1.2. Pir Esad Sultan Vakfı Kuruluş Dönemi Konya'da Vakıf Sistemi**

1071 Malazgirt Zaferi'nden sonra Türkler, yüzyıllardır yabancıları olmadıkları Anadolu'ya kalıcı ve etkili fetih seferlerini hızlandırmış, Anadolu Selçuklu Devletini kurarak; Anadolu'yu, daimî bir Türk ülkesi hâline getirmişlerdir.<sup>20</sup> Anadolu; Selçukluların Hıristiyanlarla yaptıkları gaza ve cihâdda başarılı olmaları üzerine, Türk ve İslam Dünyasının dikkatini çekmiş ve çeşitli sahalardan insanların akın akın göç ettiği çekim merkezi haline dönüşmüştür.

Malazgirt Zaferinden sonra; Anadolu'da barış ortamı tam olarak sağlanamamış, Bizanslıların Türkleri Anadolu'dan geri itme politikaları bir süre daha devam etmiştir. Bu süreçte, Türkler kendilerini bu toprakların hâmesi olarak görmüş ve hızlı bir şekilde imar faaliyetlerine başlamıştır. Bu ortamda başlatılan imar faaliyetlerinin, "vakıf kurumu" ile ilgisinin olup olmadığı, üzerinde durulması gereken önemli bir konudur. Başlangıçta zaruri ihtiyaçların karşılanmasına yönelik inşa edilen yapılar, görünüşe bakılırsa vakıf olarak değil, toplum fertlerinin yardımlaşması sonucu ortaya çıktığı söylenebilir.<sup>21</sup> 1071'den sonra Anadolu'da sürdürülen imar faaliyetlerini iki ayrı dönem içerisinde değerlendirmek gerekir. Anadolu'nun farklı bölgelerine belirli bir iskân siyasetiyle yerleşen göçebe ve yerleşik Türkler kısa sürede üretici konuma geçmeyi başardılar.<sup>22</sup>

Türklerin kendi inanç ve gelenekleri ile İslami kavramların sentezlenmesi sonucunda Anadolu'da; kendilerine has sosyo-ekonomik yapı oluşturan Selçuklular,

---

<sup>19</sup> Mehmet Fuad Köprülü, *Vakıf Müessesesinin Hukukî Mahiyeti ve Tarihi Tekâmülü*, Vakıflar Dergisi, (Ankara: 1942), S. 1, s.1.

<sup>20</sup> Ali Üremiş, *Türkiye Selçuklularında Bazı Sünni Tasavvuf Hareketleri*, Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi, (Konya:2010), S. 28, s.295.

<sup>21</sup> Tuncer Baykara, *Türkiye Selçuklularının Sosyal ve Ekonomik Tarihi, (Kısaltma: Türkiye Selçukluları)*, (İstanbul :2004), s. 204.

<sup>22</sup> Osman Turan, *Selçuklular Zamanında Türkiye*, (İstanbul:1971), s. 73.

bu ihtiyaçların giderilmesi hususunda “vakıf” sisteminden ve “ahilik”<sup>23</sup> teşkilatından yararlanmışlardır. İslam devletlerinden devraldıkları “vakıf kurma anlayışını” geliştirerek çeşitli alanlarda vakıflar yapılmış ve güçlü bir vakıf sistemi meydana getirilmiştir.<sup>24</sup> Orta Asya’dan gelerek Anadolu’ya yerleşen Türkler, bu topraklarda imar faaliyetlerinin başlaması için önemli adımlar atmıştır.

Anadolu toprakları üzerinde göçebe hayattan yerleşik düzene geçildiği dönemlerde; Anadolu Selçuklu Devleti’nin başkenti Konya’da, Mevlana daha çok aydın camiaya hitap ederken; Kırşehir dolaylarında, Ahi Evren ve Hacı Bektaş-ı Veli esnaf ve halk topluluklarına sesleniyordu.Devlet, halkın saygı ve sevgisini kazanmış bu kıymetli kişilere; sultanlar ve devlet büyükleri başta olmak üzere birçok şahıs, taşınır veya taşınmaz varlıklarını vakfederek yöre halkının nabzını elinde tutuyordu. Konya ve çevresini, Mevlana ve müridlerinin bulunduğu Celaliye Vakıfları aracılığıyla; Kırşehir ve çevresini Ahi Evren Vakfı ve Hacı Bektaş-ı Veli Vakıfları vasıtasıyla; Konya ile Ankara arasının temliki<sup>25</sup>şekliyle oluşturulan Hacı Bayram-ı Veli Vakfı ile de Ankara ve çevresinin asayışı sağlanarak, devlet ile bölge halkının kaynaşması sağlanmıştır.<sup>26</sup>

---

<sup>23</sup>Ahilik:13. yüzyılda Anadolu’da görülmeye başlayan ve bir süre sonra Osmanlı Devleti’nin kurulmasında önemli rol oynayan dinî-içtimaî teşkilât. Bkz. Ziya Kazıcı, “*Ahilik*”, TDV , (İstanbul:1988), C. 1, s.540-542.

<sup>24</sup> Mustafa Demir, *Türkiye Selçuklu Vakıfları*, Türkler Ansiklopedisi,(Ankara:Yeni Türkiye Yayınları, 2002), C. 7, s.400-414.

<sup>25</sup>Mülkiyet devrini sağlayanhukuki işlem. Bkz. Bilal Aybakan, *Temlik*, TDV, (İstanbul:2011), C. 40, s.428.

<sup>26</sup> Nazif Öztürk,*Osmanlı Döneminde Vakıflar*, Türkler Ansiklopedisi, (Ankara: 2002), C.10, s. 800.

### 1.1.2.1. Konya Şehri'nin Fiziksel Yapısı

Anadolu Selçukluları; toplum-devlet ve insan-toprak ilişkileri ile fertler arasındaki ilişkileri düzenleyen kanunlar meydana getirerek, topluma hizmet etmek adına yapılan hayır işlerine büyük önem vermişlerdir. Yolculara ve kervanlara konaklama imkanı sağlayan kervansarayların inşa edilmesi; İslam dininin yolculara yardım yapılmasını sevap kabul etmesinin yanı sıra Türk kültüründeki misafirperverliğin de bir örneğidir. Ayrıca Türk cihan hâkimiyeti anlayışına göre, ülkenin velisi veya babası sayılan hükümdar büyük müesseseler kurarak halkın ihtiyaçlarını karşılamayı bir görev kabul etmiştir.<sup>27</sup> Fethedilen yerlerin imar edilmesinde ve yeni şehirlerin kurulmasında vakıf müessesinin önemli bir yeri vardır.

Selçuklu devri hükümdarlarına ait vakıflar olduğu gibi, bu devrin devlet ricaline ait vakıfları da vardır. İbn Bibi, “*Celaleddin Karatay'ın hayrat olarak mescit, medrese, hanekâh, kervansaray (ribat) yaptırmadığı hiçbir memleket ve yolun olmadığını*” rivayet etmektedir. Emir Celaleddin Karatay'ın tarafından yaptırılan abide eserlerden biri de Konya'da inşa ettirilen, Karatay Medresesidir. H. 649 / M.1251 tarihinde, Sultan II. İzzeddin Keykavus devrinde ve kendisinin atabeylik vazifesinde olduğu sırada yapılmıştır.<sup>28</sup>

<u>SELÇUKLU DEVRİ</u>	<u>YAPIM TARİHİ</u>
Ebu'l-Fazıl (İplikçi) Camii	H.598/M.1201
Alaeddin Camii	1221
Kadı İzzettin Camii	H. 650/ M. 1252
Sadrettin Konevi Camii	1274/1275
Sahib Ata Camii ve Külliyesi	H.656-682/ M.1258-1283
Beşarebey Ferhuniye Mescidi	H.616/M.1219
Şeker Furuş Mescidi	1220
Zevle Sultan Mescidi	13. Yüzyıl Yapısı
Alevi/Ulvi Sultan Mescidi	13. Yüzyıl Yapısı

<sup>27</sup> Osman Turan, *Celaleddin Karatay Vakıfları ve Vakfiyeleri*, Belleten, (Ankara:1948), C.12, S.45, s.17-173. s.76-77. s.110-111.

<sup>28</sup> Turan, *Celaleddin Karatay Vakıfları ve Vakfiyeleri*, s.49-72.

Hoca Hasan Mescidi	13. Yüzyıl Yapısı
Karatay Mescidi	13. Yüzyıl Yapısı
Bulgur Tekkesi Mescidi	13. Yüzyıl Yapısı

Anadolu Selçukluları döneminden kalan önemli eserlerdendir.<sup>29</sup>

1. Alaeddin Keykubat döneminde (1220-1237): Ermenek taraflarına yerleştirilen Anadolu Selçuklu Devleti'nin uç beyliklerinden biri olan Bozokların Avşar boyuna mensup Karamanlılar, kısa bir süre sonra beyliklerini kurup bu bölgeye hâkim olmuştur. 1256 yılında Karaman şehrini ele geçirerek başkent yaptılar. Avşarlar başta olmak üzere Anadolu'da bulunan diğer Türk boylarını bir çatı altında birleştirerek Moğollara ve Moğollara boyun eğen Anadolu Selçuklu Devletine karşı mücadele ettiler.<sup>30</sup>

Anadolu Selçuklu Devleti yıkıldıktan sonra Karamanoğulları, kendilerini Anadolu Selçuklularının gerçek vârisi saymıştır. Nitekim Selçukluların temellerini attığı kültürel, ilmi, sosyal değerleri yaşatarak imar faaliyetlerine büyük önem verilmiştir.

<b><u>KARAMANOĞULLARI DEVRİ</u></b>	<b><u>YAPIM TARİHİ</u></b>
Kadı Mürsel (Hacı Hasan) Camii	H.812/M.1409
Tursunoğlu Camii	15. Yüzyıl Yapısı
Ebu İshak Kazeruni Zaviyesi	H. 821/ M.1421
HasbeyDarü'l-Huffazı	H. 821/ M. 1421
Nasuh Bey Darü'l-Huffazı	15. Yüzyıl Yapısı
Fakih Dede Türbesi	H. 860 / M. 1456

Karamanoğulları döneminde Konyası'nda yaptırılan önemli eserlerden bazılarıdır.<sup>31</sup>

Konya şehrinin tarihini yüzeysel olarak Anadolu Selçukluları'ndan başlayarak Osmanlı dönemine kadarki yaşananları, Evliya Çelebi şu şekilde aktarmaktadır:

<sup>29</sup> Sami Ağaoğlu, *Konya Şerhiye Sicillerine göre; Şeyh Ahmet Efendi Vakfı, Eserleri ve Vakfiyeleri*, Yüksek lisans tezi, (Konya:1996), s.5.

<sup>30</sup> Osman Gümüşçü, *XVI. yüzyıl Larende (Karaman) Kazasında Yerleşme ve Nüfus*, (Ankara: TTK, 2001), s.38.

<sup>31</sup> Ağaoğlu, *Konya Şerhiye Sicillerine göre; Şeyh Ahmet Efendi Vakfı, Eserleri ve Vakfiyeleri*, s.6.

“Anadolu Selçuklularının en son hükümdarı Alaaddin'dir. Hepsi on dört padişaktır. H. 699/M. 1299 tarihinde, Ertuğrul Bey'in oğlu Osman Bey, hutbe okutup para bastırarak Emir olmuştur. Bu Konya havalisi Karamanoğulları'nın ellerinde kalıp, Kosava savaşında Hüdavendigâr Gazi şehid olduktan sonra evvelce itaat etmiş olan Karamanoğulları da isyan etmiştir.

Bunun üzerine H. 792/M. 1386 tarihinde, Yıldırım Bayezid Han büyük bir ordu ile yıldırım gibi yetişip Konya kalesini aman ve zaman vermeyerek fethetti. Bu şekilde Selçukluların eski merkezi, daru'l-eman Karaman ülkesinin Konya şehri de Osmanlı şehirlerinden oldu. Kanuni Sultan Süleyman Han kanunu üzere hala Karaman eyaleti namıyla ayrı bir eyalet olup, paşa idaresindedir...

Her tarafı mükemmel bir şehirdir. Bu büyük şehir, Meram dağının doğu tarafında düz bir ovada kurulmuş olup, bir saatlik mesafededir.”<sup>32</sup>

Anadolu'nun sosyal, psikolojik ve dini ortamını iyi analiz eden Osmanlı hükümdarlarını Aşıkpaşazade, "Dünya halkına nimetler yediren, yoksul doyurucu ve sofrâ sahibi" şeklinde nitelemiştir. Yöneticiler, bahsedilen unsurları inşa ettikleri devletin harcında kullanmıştır.<sup>33</sup>

Uzun yıllar Karamanoğulları hâkimiyetinde olan Konya şehri, 1466 yılında Osmanlı Devleti tarafından fethedilmiştir. Bu tarihten itibaren Konya şehri yeni oluşturulan Karaman Eyaleti'nin merkezi olarak Osmanlının idarî yapısında yerini aldı.<sup>34</sup> H. 881/ M.1476 tarihinde, Fatih Sultan Mehmet döneminde yapılan tahrirî göre Karaman eyaleti, 11 vilayete ve iki nahiyeye ayrılmıştır.<sup>35</sup>

Konya'nın fethi ile beraber Fatih Sultan Mehmet: Karaman İli Evkafı'nı ve emlâkini tespit ettirmek üzere yazım heyeti görevlendirmiştir. H.881/ M.1476 yılında Pir Esad Mahallesinde<sup>36</sup> bulunan Pir Esad Sultan Vakfı da tespit edilir ve vâkıf Musa

---

<sup>32</sup> Ahmet Çaycı, *Osmanlı Seyyahlarının İzlenimleriyle Konya ve Çevresi*, Necmettin Erbakan Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi 21, (Konya:2006), s.128.

<sup>33</sup> Nazif Öztürk, *Osmanlı Döneminde Vakıflar*, Türkler Ansiklopedisi, (Ankara: Yeni Türkiye Yayınları, 2002), C. 10, s. 799-800.

<sup>34</sup> Muammer Gül, *Selçuklulardan Günümüze Konya'nın Sosyo-Politik Yapısı*, (Konya: Konya İl Emniyet Müdürlüğü ArGe yay., 2003), s. 184.

<sup>35</sup> Alaaddin Aköz, *16. Yüzyılın sonu ile 17. yüzyılın başlarında Karaman*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, (Konya: Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1987), s.30.

<sup>36</sup> Pir Esad Mahallesi daha sonra, "Pir Esad Kabasakal", "Pir Esad Abacı Seyid" ve "Pir Esad Hacı Hüseyin" adlı üç mahalleye bölünmüştür. Karatay Belediyesi Meclisi tarafından alınan son karar ile bileştirilen mahalleler kapsamında; "Pir Esad Türbesi" günümüz Akçeşme mahallesi sınırları içerisindedir.

Paşa<sup>37</sup> Pir Esad Zaviyesinde şeyh olarak vazifelidir. Musa Paşa'nın elinde Karamanoğlu İbrahim Bey tarafından, H.850/M.1446 tarihinde verilmiş bir muafname bulunmaktadır. Muafnameye göre:Sultan Alâeddin döneminden bu yana vakfa karşılıksız su verildiğinden bahsedilip; zaviyenin görevlileri öşür<sup>38</sup>, kapçuru ağnam<sup>39</sup>başta olmak üzere tüm vergilerden muaf tutulmuştur.Fatih Sultan Mehmed döneminde ve II. Beyazıt dönemindedeki muafiyetler bu şekilde kabul edilmiştir.<sup>40</sup> Anadolu'da yayılcı bir politika izleyen Osmanlı Devleti, beylikleri elde ettikten sonra devam edip gelen; dil,din ve ırk ayrımı yapmaksızın vakıfların tamamını tanımış ve tasdik etmiştir.<sup>41</sup>

Osmanlı Devleti; vatandaşların sağlık hizmetleri, eğitim hizmetleri, yoksulların yaşesi,yol, köprü, han ve hamamların imarı ile doğrudan ilgilenmemiştir. Bu hizmetleri hayırseverlerin kurduğu çeşitli vakıflara gelir desteği ve vergi muafiyeti sağlayarak desteklemiştir. 1856 yılına kadar belediye teşkilatı bulunmadığından, bahse konu hizmetler şahısların kurduğu vakıflar aracılığı ile gerçekleşmiştir.<sup>42</sup>

<b><u>OSMANLI DEVRİ</u></b>	<b><u>YAPIM TARİHİ</u></b>
Aziziye Camii	H.1291/M.1894
Selimiye Camii/Sultan Selim Camii	1558
Yusuf Ağa Kütüphanesi	H.1209 / M.1795
Piri Mehmet Paşa Camii	H. 930/ M. 1523
Kapu Camii	1658
Nakiboğlu Camii	H.1170 / M. 1756
Mevlâna Külliyesi	H.992 / M. 1584
Bedesten	H.945 / M. 1538

Osmanlı Devleti döneminde Konya'da birçok camii,külliye,hamam inşa edilmiştir.<sup>43</sup>

<sup>37</sup> Pir Esad Vakfını tesis eden ve resmi sıfatı olmadığı halde şeyhlik görevini kardeşi İbrahim ile birlikte yürüten kişidir. "Muhsinzade" adıyla tanınırdı. H. 881/M.1476 tarihinde Pir Esad zaviyesinin şeyhi idi. Bkz. Hamdizade Abdülkadir (ERDOĞAN)-Derleyen: Ahmet ÇELİK, *Pir Esad*, Akademik Sayfalar, (Konya:Merhaba,2014), s.202.

<sup>38</sup>Toprak ürünlerinden alınan zekât.

<sup>39</sup> Hayvan vergisi.

<sup>40</sup>İbrahim Hakkı Konyalı, *Abideleri ve Kitabeleriyle Konya Tarihi*, (Konya: Yeni Kitap Basımevi, 1964), s.259.

<sup>41</sup> Hamza Keleş, Serpil Asar,*XVI-XIX. Yüzyıl Karaman Vakıflarının Hizmet Alanları*, (Aralık:e-Kafkas Eğitim Araştırmaları Dergisi 2 / 3, 2015), s. 13.

<sup>42</sup> Hamza Keleş, *Erzurum Vakıfları*, (Ankara: Gündüz Eğitim ve Yayıncılık, 2006),s.8-9.

<sup>43</sup> Konyalı, *Abideleri ve Kitabeleriyle Konya Tarihi*, s. 88-425.

## 2. BİRİNCİ BÖLÜM

### 2.1. Pir Esad Sultan Vakfı'nın Kurulması

#### 2.1.1. Pir Esad Sultan'ın Kimliği

Pir Esad Sultan'ın soyu, doğum tarihi ve kimliği hakkında elde bulunan kaynaklarda çok fazla bilgi bulunmamakla beraber, Selçuklu başkentinde kurduğu zaviyede şeyhlik yapan bir âlim olarak bilinmektedir. Pir Esad ismi belgelerde; bazen Pir Es'ad(اسعد), çoğu zaman Pir Esed (اسد) olarak geçmektedir.<sup>44</sup>

Naaşı, Konya şehir merkezi Karatay ilçesi, Akçeşme mahallesinde bulunan Pir Esad Sultan türbesinin ortasında;üstü hörgüçlü, beyaz sıvalı bir sandukanın içinde bulunmaktadır.

Baş tarafına yerleştirilmiş mermerde Arapça beş satır halinde:

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ  
الْمُعَلِّیْهِمَا فَا نُوْبِقِنُوْ جُهْر بَا  
هَذِهِ تَرْبِیَةُ الشَّیْخِ الْكَبِیْرِ الْعَالِیِّ الْخَطِیْرِ  
وَلِیِّ الْهَفَا لَارْضِیِّ شَیْخِ اسْعَدِ رَحْمَةِ اللّٰهِ عَلَیْهِ  
تُوْفِیْسِنَةً اَثْنِیْنِوَسْتِیْنِوَسْتِمَا یَه

“Rahman ve Rahim olan Yüce Allah'ın adıyla.

Her canlı fânidir.

Ancak Allah bâkidir.

Bu türbe; ulu, yüksek şöhretli Şeyh, dünyada Allah'ın velisi Şeyh Esad'ın türbesidir. Allah'ın rahmeti üzerine olsun. 622 yılında vefat etti.”<sup>45</sup> Yazmaktadır.

Kitabeden anlaşıldığına göre Şeyh Esad, H.662/ M.1263 yılında, Selçuklu Hükümdarlarından IV. Rükneddin Kılıçarslan döneminde vefat etmiştir.<sup>46</sup> Pir Esad'ın vefatından sonra zaviye için düzenlenen bir vakfiyede, “*Seyyidü'l-Meşayih Kutbu'l-Aktab es-seyyid*” olarak nitelendirilmektedir. Başka bir kayıta, “*kıdevetüerbabi'l-muhakkikin Pir Esad*” olarak geçmektedir. Şer'iyye Sicillerinde, “*Pir Es'ad Sultan, Pir Esed Sultan*” olarak bahsedilmektedir. 1891 senesinde hazırlanan bir vakfiyede Pir

<sup>44</sup>Konya Şer'iyye Sicilleri (K.Ş.S.), No: 11/141-2.

<sup>45</sup> Konyalı, *Abideleri ve Kitabeleriyle Konya Tarihi*, s.258.

<sup>46</sup> Osman Turan, *Selçuklular Zamanında Türkiye*, (İstanbul: 1971), s.753.



Esad Zaviyesinin mevkufatından<sup>47</sup> bahsedildikten sonra, “... li mesalihi'z-Zaviyeti kıdvetü'l-erbabi'l-muhakkikin Pir Es'ad kaddese'l-lahüruhahü İbn Ebu'l-Vefai el-kainete fi Konya el Mahruseti”<sup>48</sup>denilmektedir. Tarih olarak pek mümkün olmasa da Ebu'l-Vefa'nın oğlu manasında “İbn” kullanılmış olması: Pir Esad'ın, tarih olarak pek mümkün olmasa da Ebu'l-Vefa'nın soyundan gelme ihtimalini gündeme getirmiştir.

Pir Esad Sultan, halk arasında anlatılan menkıbelere göre kedi sevgisinden dolayı “Pisili Baba, Pisili Sultan” diye de anılmaktadır. Türbesindeki sandukanın, sol tarafında yer alan küçük sandığın, Pir Esad'ın çok sevdiği kedisine ait olduğu rivayetler arasındadır.

Anadolu Selçuklu Devletinde 13. yüzyılın ikinci yarısında yaşamış, Vefaî şeyhlerinden olan Pir Esad Sultan tarafından; zaviye, mescit ve türbeden oluşan bir külliye inşa ettirilmiş, daha sonraki dönemde bir de çeşme ilave edilmiştir.<sup>49</sup>Oluşturulan külliye yapılarından günümüze yalnızca türbe ulaşmıştır.

---

<sup>47</sup>Mevkufat: Vakfedilmiş mallar veya mülkler.

<sup>48</sup> Haşim Karpuz-Bayram Ürekli, *Konya Pir Esad Zaviyesi*,09-13 Eylül 2002, (Ankara:XIV. Türk Tarih Kongresi, 2002), C. I, s.461.

<sup>49</sup> Zeki Atçeken, *Pir Esad Külliyesi Md.* , DİA, (İstanbul:2007), C. 34, s.274.

## 2.1.2 Pir Esad Sultan Vakfı Vakfiyeleri

Pir Esad Sultan Vakfı, zaman içerisinde belgelerde farklı isimlerle kaydedildiği görülmüştür. İsim değişikliğinin şehrin büyümesiyle alakalı olduğu görülür. Vakıf müstemilatının şehir sınırlarına dâhil olmasıyla zaviyenin, tekkeye dönüştüğü anlaşılmaktadır. Vakfın kuruluş dönemine yakın bilgi veren kaynaklarda; vakfın ismi “Pir Esad Zaviyesi”, 1661 tarihli Konya Şer’iyye Sicilinde vakfın ismi “Pir Esad Sultan Vakfı” olarak geçerken yılındaki bir kayıta “Pir Esad Tekkesi” olarak geçmesi bu değişikliği göstermektedir. Gerçi daha sonraki bazı kayıtlarda “Pir Esad Zaviyesi” olarak da görülür. Bunun nedeni daha çok ilk isme sadık kalma gereği duyulmasındandır.

Vakıf kayıtlarına göre, Pir Esad Sultan Zaviyesine ait elimizde dört adet vakfiye bulunmaktadır.

**Birinci vakfiye**, H. Evâil-i Muharrem 844/ M. 2-10 Haziran 1440 tarihinde düzenlenmiştir. Vakfiyede vakıf, “Musa Paşa İbn Efendi Seyyidi” olarak geçmektedir; Aymanas, Yakup viran, Ak köprü, Hızır köy, Tahta köprü, Hacı İbrahim, Hacı Yunus ile Yağlıtaş çiftliklerinin ve Kalık viran Köyü’nü tüm sınır ve haklarıyla Pir Esad Zaviyesi’ne vakfetmektedir. Vakfiyede 13 şahidin imzası vardır. Konya Kadı naibi Müftizâde Mustafa Neciptarafından aslına uygun olduğu tasdik edilmiştir.<sup>50</sup>

**İkinci vakfiye**, H. Ramazan 882 / M. Aralık 1477<sup>51</sup> tarihli olup, “Karamanlı Muhsinzade” şöhretini taşıyan Karaman Kadı askeri İbrahim Paşa<sup>52</sup> İbn Mehmet İbn Muhsin’e aittir.<sup>53</sup> 1477 senesinde, İbrahim Paşa: Belviran’ın<sup>54</sup> kazasının Sakarlar Köyü’nün tamamını Pir Esad Zaviyesi’ne vakfetmiştir.<sup>55</sup>

“Konya şehrinde (Cenabı Hak Afet ve belalardan korusun) Merhum Pir Esad diye meşhur zatın zaviyesinde Pazartesi ve Perşembe günlerinde Mecid<sup>56</sup> olan Allah’ın

<sup>50</sup>VGMA, d. Nr. 585, sıra 100, s. 984.

<sup>51</sup> VGMA, d. Nr. 581, sıra 467, s. 491.

<sup>52</sup> Vakfın kurucusu olan Muhsin oğlu Mehmet oğlu İbrahim Paşa Karaman kadı askeridir. İbrahim Paşa, 1477 senesinde bu vakfi kurduğunda Osmanlı Devleti’nin başında Fatih Sultan Mehmet vardı. Konyalı’ya göre; İbrahim Paşa oldukça varlıklı bir ailenin çocuğudur. Fâtih Sultan Mehmet, Karaman İli’ni yazdırırken Karamanoğlu Mehmet ve İbrahim Beylerden, İbrahim Paşa’nın babasına malikâne olarak verilmiş birçok köyün bulunduğu tespit edilmiştir. 1469 senesinde Karamanoğlu İbrahim Bey’in vefatından sonraki; sıkıntılı günler, savaşlardan sonra Konya ve Karaman bölgeleri kalıcı olarak Osmanlı Devleti hâkimiyetine girmiştir.

<sup>53</sup> ATÇEKEN, *Pir Esad Külliyesi Md.*, s. 275.

<sup>54</sup> Günümüzde Bozkır/Sarıoğlan Kasabasıdır.

<sup>55</sup> Mehmet Akif Erdoğan, *Murat Çelebi Defteri: 1483 yılında Karaman Vilayetinde Vakıflar-2*, Tarih İncelemeleri Dergisi, c.18, Sayı 2, s. 107.

<sup>56</sup> Asil, şerefli, cömert. Allah’ın isimlerinden (esma-i hüсна) biri. Bkz. TDV, *Mecid maddesi*, s. 238.

kelamından dört cüz okumak üzere: Bir cüzü Peygamberimiz Muhammed (s.a.v.) efendimize, bir cüzü meşhur dört sahabe ki benim muradım Ebubekir, Ömer, Osman ve Ali (r.anhürnAllah onlardan razı olsun), bir cüzü merhum babam ve annem, bir cüzü de bütün müminin, müminat, müslimin, müslimatın ruhları için, kaba kuşluk vaktinde okuyanlardan her birinin adı geçen zaviyede vakf edilen Allah'ın kelamından otuz cüzden birini Hafız olup güzel sesle, tertil<sup>57</sup> üzere, akıcı bir üslupla, cahil ve harflerin yerini değiştiren kimselerden olmamak şartıyla, ebedi olmanın erkânını cami, hükmü açık bir şeri, sahih bir vakıf ki dedikodudan uzak, şartlarını iyi bilip sağlaştırdıktan sonra ebediyen tasaddukla<sup>58</sup> şer'i tescilinin lüzumuna hükmedilmiştir;

Adı geçen köyün bağlarından ve bostanlarından, balından öşür alınmak şartıyla, Melik<sup>59</sup> ve Tevvab<sup>60</sup> olan Allah'ın yardımı ile bu kitabın içinde arpa ve buğdayın tayini hususunda vâkıfın şartı aşağıda irad<sup>61</sup> olunur. Şartlarından ve zabıtlarından ve umumi kaidelerinden ve rabitalarından ve müteveli tayininden ve bunlardan başka dürüstlük vechi üzere, fesat ve hilelden hali olarak, muhtelifin fihi olanlar ret, müttefekun aleyh<sup>62</sup> olanlar, mahkemenin huzurunda şeri tahasıundan<sup>63</sup> sonra sıhhatine hâkimin nafız olan hükmü lahık<sup>64</sup> olmakla mufassal olarak şartlar budur. Amma müteveli; hayatta olduğu müddetçe merhum Mehmet oğlu İbrahim Paşanın kendisidir. Ondan sonra tenasül ve birbirini takip ettikleri müddetçe nesilden nesile, batından batına evlatları ve evlatlarının en eslahıdır. Allah korusun bunlar munkariz olursa evlatlarının evlatlarından aslah olan içindir. Sonra hangi cihetle olursa olsun akrabalarının evlatlarının salihleri, Sonra azatlı kölelerinin aslah olan evlatları içindir.

Amma hâsıl olanın tayini: İkiye bölünür. Bir yarısı Müteveli içindir. Diğer yarısı 4 cüz okuyanlara aralarında eşit olarak ( verilir ).

---

<sup>57</sup>Tertil: Kur'an-ı Kerim'in tilâvet usullerinden en ağır biçimde okumayı ifade eden tecvit terimi. Bkz. *Tertilmd.*, TDV.

<sup>58</sup>Tasadduk: Gönüllü olarak veya dinî bir vecibeyi yerine getirmek üzere ihtiyaç sahiplerine yapılan maddî yardım. Bkz. *Tasaddukmd.*, TDV.

<sup>59</sup>Melik: Görünen ve görünmeyen âlemlerin sahibi, Allah'ın isimlerinden (esma-i hüsnâ) biri. Bkz. Bekir Topaloğlu, *Melik md.*, TDV, C.29, (Ankara: 2004), s. 50.

<sup>60</sup>Tevvab: Terim olarak Tevvab insan için kullanıldığında "çok tövbe eden", Allah'a nispet edildiğinde "tövbeleri çok kabul eden" demektir, Allah'ın isimlerinden (Esmâ-i Hüsnâ) biri. Bkz. Bekir Topaloğlu, *Tevvabmd.*, TDV, C.41, (İstanbul:2012), s. 48.

<sup>61</sup>Bir mal veya mülkün getirdiği kazanç.

<sup>62</sup>Muttefekun: Üzerinde ittifak edilen şey. Bkz. Ahmet Yücel, *Muttefekun Aleyh md.*, TDV, C. 32, (İstanbul:2006), s. 224.

<sup>63</sup>Sığınma.

<sup>64</sup>Namaza imamla birlikte başladığı halde belirli mazeretler sebebiyle ara vermek zorunda kalarak namazın bir kısmını imamla birlikte kılamayan kimse.

( Vâkıfın Şartı ) Adı geçen Karamanlı Asakir-i Mansure 'de Kadı asker olan Muhsin oğlu Mehmet oğlu İbrahim Paşa'nın şartı: Kendi vefatından sonra evladından ve evladının evladından nesilden nesile, Müteveli olanlar için tevliyet<sup>65</sup> hissesi olarak mahsulâtın yarısı, diğer yarısı dört okuyucu içindir. Vâkıfın eciri kerim olan Allaha aittir. Bunlar munkariz olunca Konya şehri zahirinde Pir Esad diye meşhur türbede sakin olan fukara içindir. Allah'ın mahlûkatının cemisinden hiçbir kimse, kim olursa olsun ister Kadı ister Sultan ister Müftü ve bunlardan başkaları bu vakfın aslından veya şartlarından bir şeyi sebeplerden bir sebeple bir macin (halka hilekârlık yolu öğreten) Müftü fetvasıyla yahut zulüm eden Hâkim Hükümüyle ve yahut gadreden Kadı'nın hükümüyle değiştiremez.

Değiştiren üzerine Kadir ve Kahhar olan Allah'ın ve Meleklerin ve İnsanların hepsinin laneti haşır ve yakın gününe kadar onu (değiştirenin) üzerindedir. Kerim olan nefsi üzerine Müslümanlardan bir cemaati hal-i sıhhatinde bu vakfiyede icmal ve tafsil üzere yazılanlara şahit tuttu. Bunların hepsi 882 senesi aylarından mübarek Ramazan ayında cereyan etti. Hamd sadırlarda olana vakıf olan Bütün işlerin sırlarına müteveli olan Allah içindir. Salât ve selam Arz ve nüşür gününün şefaathçisi olan efendimiz Muhammed (a.s.) üzerine olsun.” Vakfiyenin altında dokuz kişinin ismi yazılıdır.”<sup>66</sup>

**Üçüncü Vakfiye**, aslı emekli öğretmen Maide Bahadırtürk'te bulunan, 1-10 Rebiyülevvel 891 (6-15 Nisan 1486) tarihlidir. Vakfiyede, **Musa Paşa İbn-i Efendi Seyyid-i Vakfına** yeni eklenen vakıf yerleri hakkında bilgi verilmektedir. Fakat Vakfiyenin bir bölümü tahrip olduğu için vâkıfın kim olduğu net olarak okunamamaktadır. Vakfiyede yedi şahidin isminden sonra “ve gayrihümminel hazirun” ibaresi ile başka şahitlerin olduğu da belirtilmiştir.<sup>67</sup>

**Dördüncü Vakfiye** ise: H.12 Zî'l-hicce 1140 / M.20 Temmuz 1728 tarihinde, Konya'nın Kerimdede Mahallesinde ikamet eden Hâc Alî bin Abdusselâm, meclis-i şer'de vakf-ı âtiyyü'l-beyânı tescîle müteveli ve ta'yîn ettiği el-Hâc Mustafa bin Halîl Efendi mazharında düzenlenmiştir.<sup>68</sup>

---

<sup>65</sup>Vakıf mallarına bakma görevi.

<sup>66</sup> Serdar Ceylan-Muhammed Doğan, *İbrahim Paşa'nın Pir Esat Vakfiyesi*, Akademik Sayfalar, C. 14, S. 6, s. 81.

<sup>67</sup> Ürekli-Karpuz, *Pir Esad Zaviyesi*, s.462.

<sup>68</sup> İzzet Sak, *Kadı Sicilleri Işığında Konya'da Yapılan Vakıflar (1650-1910)*, (Konya: Ömür Matbaası, 2012), s..9.

## 3. İKİNCİ BÖLÜM

### 3.1. Vakıf Eserleri

#### 3.1.1 Zaviye

Zaviye; hücre, küçük tekke. Şehir ve kasabaların kenarlarında yapılan, küçük kapsamlı tekkeler olup; şeyh ve dervişlerin oturup kalktığı, ibadet ettikleri yer manasında kullanılmaktadır.<sup>69</sup>

Zaviyeler; Anadolu'nun iskânı, Türkleşmesi ve İslamlaşması açısından erken dönemlerden itibaren varlığını göstermeye başlamış ve Osmanlı devrinde de sayıları artmıştır. Elde olan kaynaklara göre, Osmanlı Devleti'nin sosyal yapısını geliştiren bu müesseseler, bünyelerinde bulunan derviş ve şeyhler ile devletin iç güvenliğinin sağlanmasında da önemli görevler üstlenmişlerdir.<sup>70</sup>Zaviyeler eğitim, zanaat, iskân, dini konular başta olmak üzere hemen hemen her sahada etkin rol oynamıştır.

Karatay ilçesi, Akçeşme mahallesinde bulunan Pir Esad Türbesinin, yanı başında bir de zaviye vardı. Pir Esad Zaviyesine, kendi torunlarından ve Karaman Oğulları devlet adamlarından Musa Paşa<sup>71</sup> tarafından; 844/1440 tarihinde Aymanas, Yakup viran, Ak köprü, Hızır köy, Tahta köprü, Hacı İbrahim, Hacı Yunus ile Yağlıtaş çiftliklerinin ve Kalık Viran Köyü'nü tüm sınır ve haklarıyla Pir Esad Zaviyesine vakfetmektedir ve Şeyh Musa vefatına kadar zaviyenin hem mütevellisi hem de şeyhi olacak, -vefatından sonra mütevellilik ve şeyhlik en sâlih oğluna ve oğullarının oğullarına verilecektir- şeklinde şart koşulmuştur.<sup>72</sup>

H.881 / M.1476 senesinde Fatih Sultan Mehmet; Karaman İli emlâkini ve evkafını tespit ettirirken, vâkıf Musa Paşa'yı yazım heyeti zaviyede şeyh olarak bulurlar. Evkaf şu şekilde kayıt ediliyor: "Mescidin yakınında, Tahta Köprü'de, Aymanas Yolu üzerinde Ak Köprü'de, Aymanas'tave Kara Piri'de tarlalar, Hacı

<sup>69</sup>Pakalın, *Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimler Sözlüğü*, C. 3, İstanbul 1993, s. 648.

<sup>70</sup> Ahmet Köç, *Ankara'da Yakup Abdal Zaviyesinin Yönetim Sorunları*, Akademik Bakış, C. 6, S. 11, s. 213.

<sup>71</sup>Musa Paşa'nın babası, Konya'nın yöneticilerinden olan Seydi Paşa'dır. Vakıf kayıtlarına göre, Karaman Oğlu İbrahim Bey'in saltanat döneminde Konya'da İmaret Nazırındır. Bkz. Hamidzade Abdülkadir (Erdoğan)-Derleyen Ahmet Çelik, *Pir Esad*, Akademik Sayfalar, C.14, S. 13, s. 202-203.

<sup>72</sup>Vakfiye, Vakıflar Genel Müdürlüğü Arşivinde 585 numaralı defterin 984'üncü sayfasında ve 100 sıra numarasında kayıtlıdır.

İbrahim Piri Çiftliği, Sahra Nahiyesi'ne bağlı Yakupviran Çiftliği'nin öşrünün yarısı, Konya'daki Serverağa Çeşmesi'ne verilecektir.”<sup>73</sup>

1477 senesinde, İbrahim Paşa: Belviran'ın<sup>74</sup> kazasının Sakarlar Köyü'nün tamamını Pir Esad Zaviyesi'ne vakfetmiştir. Vakfiyede, Sakarlar Köyü'nün ziraata elverişli olduğu belirtilmiş ve vakfedilen arazinin sınırları, “O vakfettiği mülk: Konya şehrinin Belviran Nahiyesinde bulunan Sakarlar diye söylenen, ziraata elverişli köyde sınırları: kıblesi: Denler nehri ve Semmakın yolu, şarken: Bozkuş ve Hasan'ın tarlası, şimali: Dünder tarlasına kadar, garben: Hoca Ömer tarlasına kadar ve Yumru nehri ve Kazasker için konulan taş, buradan sel yeri ve yola Denler diye meşhur olan yere kadar. Buraya tabi olan bütün müstemilatıyla (vakf eyledi).” Şeklinde belirtilmiştir.

Vakıflar Genel Müdürlüğü arşivinde, “Konya Medreselerindeki Talebelere Ait Yoklama Defteri” adı altında, tarihi ve içeriği belli olmayan bir belgede, “2- Pir Esad Zaviyesi” şeklinde kayda rastlanmıştır.<sup>75</sup>

### 3.1.2. Türbe ve Tekke

Türbe, “toprak” anlamında olup Arapça “turba” kökünden gelmektedir, terim anlamı olarak ise “mezar üzerine kurulan yapı” anlamındadır. İslam Dünyasında türbe mimarisi Türkler tarafından yaygınlaştırılmıştır. Fakat bu yapılar türbe dışında makbere, ravza, meşhed, kubbe ve künbed gibi farklı adlarla da zikredilmektedir.<sup>76</sup>

Akçeşme mahallesinde bulunan Pir Esad Türbesi; kareye yakın dikdörtgen planlı bir yapı (dıştan 7 × 6 m. ebadında) olup tuğla ve moloz taş karışımı duvarlara sahiptir. Türbeye, doğu yönündeki cephenin ortasındaki kapıdan girilir. Güney, batı ve kuzey duvarlarının altında iki büyük pencere, üstte ise her cephede birer küçük pencere vardır. Kare planlı bu yapının üzeri tuğla örgülü çapraz bir tonozla örtülmüştür. Türbenin içinde sol tarafta alçıdan yapılmış zarif bir cüz rafı vardır. Ortada Pîr Esad'a ait sanduka ve sandukanın ayakucunda, kedisine ait olduğu rivayet edilen küçük bir sanduka daha bulunmaktadır.<sup>77</sup>

<sup>73</sup> Konyalı, *Abideleri ve Kitabeleriyle Konya Tarihi*, s.259.

<sup>74</sup> Günümüzde Bozkır/Sarıoğlan Kasabasıdır.

<sup>75</sup> 20090315062439VGM\_\_VGM\_\_DEFTER\_\_03254\_00003.

<sup>76</sup> Gulbanu Koshenova, *Kazakistan, Taraz'da Babacı Hatun Türbesi*, Bilig, (2016), S. 77, s. 183.

<sup>77</sup> Atçeken, *Pir Esad Külliyesi*, s.274.

Arşiv kayıtlarından ve vakfiyelerden türbenin hemen yanı başında bir tane tekke bulunduğunu öğreniyoruz. Vakıflar Genel Müdürlüğü'nde adı geçen, tekke ve türbenin doğusunda kalan mescidi Sultan Alâeddin'in vakfettiğine dair bir kayıt bulunmaktadır. Anadolu Selçuklu hükümdarları içinde üç tane Sultan Alâeddin bulunması nedeniyle, tekkeyi hangi Sultan Alaeddin'in yaptırdığını gösteren bir belgeye rastlanmamıştır. Fâtih Sultan Mehmet, Sultan II. Bayezid, Yavuz Sultan Selim, Kanunî Sultan Süleyman ve III. Murad devrinin *Karaman İli Yazım Heyetleri* tarafından Pir Esad Tekkesinin eski bir vakfiyesi de tespit edilememiştir. Fakat kanaatler zaviyenin *II. Alâeddin Keykubad (1249-1254)* döneminde tesis edilmiş olması kuvvetle ihtimaldir.<sup>78</sup>

### 3.1.3. Dâru'l-Hûffaz

XV. Yüzyıl ortalarında Pir Esad Tekkesinde, “Kur'an-ı Kerim öğretilen ve hâfız yetiştirilen yer” anlamına gelen bir darülhuffaz bulunuyordu. Konya'nın ünlü âlimlerinden olan Pir Esad'ın Darû'l-Hûffaz'ında, Kur'an-ı Kerim'i ezberleyen hafızlar; Zaviyenin barınma imkânlarından faydalanmışlar ve burada verilen sohbet ve derslerinden nasiplenmişler.<sup>79</sup>Vakfiyede adı geçen Darû'l-Hûffaz'ın yeri kesin olarak bilinmemektedir.

Ramazan 882/Ocak 1478 tarihinde, Göçer oğlu İbrahim Paşa tarafından bir vakfiye düzenlenmiş ve Belviran kazasına bağlı Sakarlar köyünün tamamı vakfedilmiştir.<sup>80</sup>

---

<sup>78</sup> Konyalı, *Abideleri ve Kitabeleriyle Konya Tarihi*,s.259.

<sup>79</sup> Hasan Özönder, *Konya'nın Velileri*, (Konya:Dizgi Ofset, 1990), s.196.

<sup>80</sup> Yusuf Küçükdağ, *Karamanoğulları Konyası'nda Tasavvufî Hayat, Tekke ve Zaviyeler*, V.Uluslararası Türk Kültürü ile Sanatları Kongresi-Sanat Etkinlikleri,(Madrid:2011),s.10.

### 3.1.4. Mescid-Cami

Arapça “se-ce-de” fiil kökünden gelen “Mescid” kelimesi, “secde edilen yer” anlamına gelir.<sup>81</sup>

Pir Esad Türbesinin 20-25 m. doğusunda bulunan, büyükbahçenin kuzeydoğu köşesinde yer alan taş temel üzerine kerpiçten yapılmış olan mescid, 1990 yılına kadar kullanılmıştır.

Daha önce Fakihdede Sultan Mahallesinde ikamet eden, Konya Kadısı olan Mevlana Abdülkerim Efendi ve kardeşleri Mahmud Ağa, Memiş ve Rahime asaleten ve diğer kardeşleri Vilayet-i Rum-ilin’nde bulunan Kasaba-i Lofça’da ikamet eden Mehmed Ağa’nın vekili Abdülkerim Efendi, Meclis-i şer’de, vakf-ı ati’yi tescile mütevellî ta’yin ettikleri, Fakihdede Sultan Mahallesi mescidinde imam olan Mustafa Halife ibn Keyvan mazharında,

“Pir Esed Sultan mescidinde her kim imam olur ise her gün mihrabında üç ihlas-ı şerif okuyup sevabını babamız ve validemiz ruhlarına hediye eyleyip yevmi 1 akçeye mutasarrıf ola.” şeklinde vakf etmişlerdir.<sup>82</sup>

1990 yılında tescilli olmasına rağmen, türbenin güney tarafına Dr. Ali Rıza Bahadır adlı bir hayırseverin girişimleri sonucu mescid tamamen yıktırılarak, bugünkü yeni cami yaptırılmıştır. Yeni cami, klasik Osmanlı mimarisi görünümünde ve orta büyüklüktedir.

### 3.1.5. Hazire

Küllîye, tekke, mescit, cami gibi dini yapıların avlularında bulunan, etrafı duvar veya demir parmaklıklar ile çevrili olan mezarlıklara verilen ad.

Pir Esad Türbesinin doğu girişinde, etrafı duvarlarla çevrili üzeri açık hazire bulunmaktadır.

---

<sup>81</sup> Bünyamin Çalık, *Camilerde Ve Mescitlerde Dinen Caiz Olan Ve Olmayan Davranışlar*, İlahiyat Fakültesi Dergisi 3 -2015, s.111.

<sup>82</sup>Sak,*Kadı Sicilleri Işığında Konya’da Yapılan Vakıflar (1650-1910)*, s.92.



### 3.1.6. Mütevellî Dairesi

1903 yılında çizilmiş plâna göre, türbenin güney tarafında iki oda ve bir mabeyn olarak kerpiçten yapılan bu daire, günümüze ulaşmamıştır.<sup>83</sup>

### 3.2. Pir Esad Sultan Zaviyesi Ve Vakıf Görevlileri

Zaviyelerde ise genellikle; zaviyedâr, cami ve mescit gibi müesseselerin temizlikle görevli olan ferraş, türbedar, mescit varsa imam gibi görevliler bulunurdu.<sup>84</sup> Pir Esad Zaviyesindeki görevlileri incelediğimizde ise şeyh, mütevellî, zaviyedâr, cüzhan, imam ve hafız karşımıza çıkmıştır.

Selçuklular ve Beylikler döneminde uygulanan vakıf yönetim sistemi, Osmanlı Devleti'nde de uygulanmıştır. Kadının onayı ile tayin edilen: şer'i hükümler ve vakfiye şartları çerçevesinde vakfın yöneticisi konumunda olan, “dostluk gösteren, başkasının işini gören, bakımını üstlenen” anlamlarını taşıyan, *mütevelliler* bulunurdu. Bu yetki ve göreve *velâyet (vilâyet)*, görevlendirmeye ise *tevlîyet* adı verilmektedir. Osmanlı Devleti, mütevellinin yaptığı görev için çoğunlukla *tevlîyet* terimini kullanmıştır.<sup>85</sup> Osmanlılarda küçük vakıfların tüm idaresi mütevelliler tarafından yürütülürken, büyük vakıfların idaresinde; mütevellî, “Mal ve haraç toplamak” anlamına gelen *câbî*, vakfın gelir ve giderlerini denetleyen *nâzır* ve *kâtip* de vakfın diğer görevlileri arasındadır.<sup>86</sup>

H.844/ M. 1440 tarihli vakfiyede, Pir Esad Zaviyesinde şeyh olan Musa Paşa İbn-i Efendi'yi aynı zamanda Pir Esad Sultan Vakfı'nda mütevellî olarak görmekteyiz. H. 882/ M. 1477 tarihli vakfiyede ise, İbrahim Paşa İbn-i Mehmet İbn-i Muhsin mütevellî olarak görülmektedir.<sup>87</sup>

<sup>83</sup> Karpuz-Ürekli, *Pir Esad Zaviyesi*, s.470.

<sup>84</sup> Ahmet Yaşar Ocak, *Zaviyeler (Dini, Sosyal ve Kültürel tarih açısından bir deneme)*, Vakıflar Dergisi, 12(1978), s. 264-267.

<sup>85</sup> Nazif Öztürk, *Mütevelli Md.*, TDV, (İstanbul:2006), C. 32, s.217-220.

<sup>86</sup> Mehmet İpşirli, *Cabi Md.*, TDV, (İstanbul: 1992), C. 6, s.529-530.

<sup>87</sup> Ramazan 882 tarihli vakfiye, Vakıflar Genel Müdürlüğü Arşivi'nde, 581 numaralı defterin 491. sayfasında 467. sırada kayıtlıdır.

### 3.2.1. Müteveli

H.1088 / M.1677 tarihinde, “el-Hac Ahmet İbn-i Şaban” müteveli olarak zikredilir.<sup>88</sup> H.1115 / M. 1703 yılı kayıtlarında, Mehmet adlı bir kişinin müteveli olarak Pir Esad Zaviyesi Evkafı Tevliyet Beratını yenilediğini görmekteyiz.<sup>89</sup>

H.1143/M.1730 tarihinde, Mehmet Dede ve Ahmet Dede günlüğü 2 akçe vazife ile hem şeyh hem de müteveli olarak zikredilmektedir.<sup>90</sup>

H.1215/M.1800 yılındaki kayda göre, Vakfiyede belirtilen koşullara uyan erkek evlat kalmaması üzerine, Osman kızları Şerife, Âlime ve Salime ortak müteveli olmuşlar. Şerife Saliha Hanımın, çocuksuz olarak vefatından sonra Şerife Âlime Hanım müteveli olmuştur.1216/1801 tarihli, vakıf sınırı ile alakalı bir kayıta, Şerife Âlime Hanım müteveli olarak zikredilmektedir.<sup>91</sup>

1224/1809 senesinde, Şerife Âlime Hanım vefat edince hak sahipleri çocukları es- seyyid Osman ve es-seyyid Halil ortak müteveli olma konusunda dönemin Konya Naibi Mevlana Bağdadi Zade es-Seyyid Abdürrahim tarafından sunulmuş ve bunun üzerine berat verilmiş.<sup>92</sup> Daha sonra Osman ve Halil Efendilerin küçük kardeşleri Mehmet Efendi, Seyide Şerife Hanım ve Şerife Emine Hanım da vakıf mütevelliliğine katılmıştır.<sup>93</sup>

H. 1230/M. 1814 tarihli bir kayıta Pir Esad Zaviyesi mütevelliyesi Ebubekir Hatun karşımıza çıkmaktadır.<sup>94</sup>

H. 1303/M.1886 tarihinde, Pir Esad Vakfı mütevellisi olarak Hacı Fahri Efendi görmekteyiz.<sup>95</sup>

H.1314/M.1896 tarihinde, Pir Esad Vakfı Tevliyeti Şerife Emine'nin çocukları olan Şerife Saliha ve Şeyh Hasan'ın üzerindedir. Şeyh Hasan'ın, 1896 yılında vefat etmesiyle geride oğlu Mehmet Fahrettin, kızları Aliye Hanım, Hatice Hanım ve Ayşe Hanım kalmıştır. Kısa bir süre sonra Şerife Emine Hanım da vefat etmiş, geriye ise kızları Fatma Hanım ve Halime Hanım kalmıştır. Vakfiyede bahsedilen tevliyet koşullarına uyan kişi Mehmet Fahrettin Efendidir, bu sebeple kız kardeşleri tevliyet

---

<sup>88</sup>KŞS., 13/206-1.

<sup>89</sup> KŞS.,45/288-2.

<sup>90</sup> KŞS.,52/267-2.

<sup>91</sup> KŞS., 69/66-2/126-1.

<sup>92</sup> KŞS.,67/66-2.

<sup>93</sup> KŞS., 67/213.

<sup>94</sup>C. EV. , 237-11837, s. 1.

<sup>95</sup> KŞS., 103/ 196-1.

haklarını Mehmet Fahrettin Efendiye devretmişlerdir. Tevliyetin Mehmet Fahrettin Efendiye tevcihi, merkeze sunulmuş<sup>96</sup>, arz edilen tevliyet kabul edilmiş ve 1321 h./ 1903 m. tarihli bir kayıta, Mehmet Fahrettin Efendi müteveli olarak karşımıza çıkmaktadır.<sup>97</sup>

H. 1325/ M. 1907 senesinde, Pir Esad Vakfı mütevellisi Hacı Fahri Efendidir.<sup>98</sup>

### 3.2.2. Cüzhan

Vakit namazlarından önce, Kur'an- Kerim'den birer cüz okumak vazifesiyle sorumlu olan kimse.<sup>99</sup>

H.1110 / M.1699 yılında, Pir Esad Vakfında Mehmet Abdullah ve Mehmet Halife adlı kişilerin senede bir kere hisse alarak, cüzhan olarak vazife yapmaktadırlar.<sup>100</sup>H.1138 / M.1725 tarihinde ise, Abdülkerim oğlu Abdullah Halife cüzhan olarak görev yapmaktadır. Ancak, aynı tarihte Abdullah Halife kendi rızası ile vazifesini es-seyyid Salih Halife'ye devretmiş ve berat yenilenmiştir.<sup>101</sup>

### 3.2.3. İmam ve Hafız

H. 1152 / M. 1739 tarihinde vakıfta, Mehmet Hafız imam olarak bulunmaktadır. Hafız Mehmet'te kendi rızası ile bu tarihte imamlık vazifesini oğlu Hafız Ahmet'e bırakmıştır.<sup>102</sup> H.1153/ M.1740 senesinde ise imamlık vazifesinde Osman Halife'yi görmekteyiz.<sup>103</sup>H.1333/M.1914 tarihli bir kayıta Ömer Efendi isimli bir şahsı vakıfta hafız olarak bulunmaktadır.<sup>104</sup>

<sup>96</sup>Ürekli-Karpuz, *Pir Esad Zaviyesi*,s.468.

<sup>97</sup> 20090315005534VGM\_\_VGM\_\_DEFTER\_\_03169\_00073,s.147.

<sup>98</sup> KŞS., 116/137-1.

<sup>99</sup>Pakalın, *Cüzhan*,Osmanlıca Tarih Deyimler ve Terimleri Sözlüğü, C. 1, s. 318.

<sup>100</sup> KŞS.,32/22-1.

<sup>101</sup> KŞS.,50/277-1.

<sup>102</sup> KŞS.,54/273-3.

<sup>103</sup> KŞS.,55/344-2.

<sup>104</sup> 20090315112029VGM\_\_VGM\_\_DEFTER\_\_03299\_00022,s.43.

## 4. ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

### 4.1. Vakfın Gelir Getiren Mal Varlıkları Ve Giderleri

#### 4.1.1 Vakfın Gelir Getiren Mal Varlıkları

Vakıflar Genel Müdürlüğü arşivinde, “Musaffakat Kayıtları” adı altında, Pir Esad Sultan Vakfı’na ait, vakıf gelirleri kaydedilmiştir. Kayıtlarda; hangi yörede kaç adet vakfa ait mal varlığının (arazi, hane, bağ, arsa) bulunduğu, kimlere ne kadar icara verildiği belirtilmektedir. Yazı türüne bakıldığında son döneme ait olduğu anlaşılan bu belgelerin tarihi belirtilmemiştir.

1. Pir Esad Vakfı, Akçeşme mahallesinde kâin **255 para** olan 14 hane,<sup>105</sup>
2. Fakih Dede mahallesinde, senevi icarı **345 para** olan 28 adet hane,<sup>106</sup>
3. Mahalle-i Çukur ’da, Pir Esad Vakfına ait 26 adet hane,<sup>107</sup>
4. Mahalle-i Katırcıoğlu’nda, Pir Esad Vakfına ait 25 adet hane bulunmaktadır.<sup>108</sup>
5. Mahalle-i Abacı Mahallesinde Pir Esad Vakfı’na ait hane 25 adet hane bulunmaktadır.<sup>109</sup>
6. Kerimdede Mahallesi dâhilinde, Pir Esad Vakfına ait senevi icarı **611 para** olan 69 adet hane,<sup>110</sup>
7. Pir Esad Vakfı’na ait, Kabasakal mahallesinde senevi icarı **335 para** olan, 17 adet hane,<sup>111</sup>
8. Mahalle-i Yunusoğlu’nda, Pir Esad Vakfına ait 24 tane hane,<sup>112</sup>
9. Konya’da vaki Pir Esad aleyhi rahmeti evkafından Konya haricinde Aymanas mezrası hududu dâhilinde 14 adet arazi,<sup>113</sup>

<sup>105</sup> 20070308141957VGM\_VGM\_DEFTER\_02177\_00014,s.16.

<sup>106</sup> 20070308141957VGM\_VGM\_DEFTER\_02177\_00027,s.50.

<sup>107</sup> 20070308141957VGM\_VGM\_DEFTER\_02177\_00013,s.13-14.

<sup>108</sup> 20070308141957VGM\_VGM\_DEFTER\_02177\_00022,s.35.

<sup>109</sup> 20070308141957VGM\_VGM\_DEFTER\_02177\_00021,s.32.

<sup>110</sup> 20070308141957VGM\_VGM\_DEFTER\_02177\_00007,s.1-2.

<sup>111</sup> 20070308141957VGM\_VGM\_DEFTER\_02177\_00017,s.24.

<sup>112</sup> 20070308141957VGM\_VGM\_DEFTER\_02177\_00019,s.28.

<sup>113</sup> 20070308141957VGM\_VGM\_DEFTER\_02177\_00157,s.360.

10. Konya’da Pir Esad Vakfı/ Yakup viran Mezrası başlığı altında, Pir Esad Vakfına ait 1 adet arazi kaydedilmiştir.<sup>114</sup>
11. Pir Esad Vakfı, Hamzaoğlu yöresinde 11 adet vakıf arazisi,<sup>115</sup>
12. Pir Esad Vakfı’na ait, Mumcu Oğlu yöresi dâhilinde 12 adet vakıf arazisi,<sup>116</sup>
13. Pir Esad Vakfı, Hacı Yunus mezrası civarında 1 adet arsa,<sup>117</sup>
14. Pir Esad Vakfına ait, Ak Aymanas yöresinde 19 adet bagat (bağlar, üzüm bağları),<sup>118</sup>
15. Ez vakfı Pir Esad, Hacı Ahmet Havlusı demekle bilinen 26 adet bagat,<sup>119</sup>
16. Ez vakfı Pir Esad, Eskici İshak belgesi demekle ma’ruf 23 adet bagat,<sup>120</sup>
17. Ez Vakfı Pir Esad, Arap öldüren yöresinde 5 adet bağ belirlenmiştir,<sup>121</sup>
18. Vakfı Pir Esad, Ulu Irmak başında olan bağların isimleri ve sayısı 33 adet,<sup>122</sup> olarak kaydedilmiştir.
19. “H.12 Zî’l-hicce 1140 / M.20 Temmuz 1728 tarihli vakfiyeye göre;
  - Kerimdede Mahallesi’nde binâ ettirilen bir mescid -i şerîf;
  - Kerimdede Mahallesi’nde bulunan batıdan Mustafa mülkü, doğudan Şa’bân mülkü, güneyden tarîk-i âmm<sup>123</sup> ve kuzeyden tarîk-i hâs<sup>124</sup> ile sınırlanmış, PîrEsed Vakfı’na senede 12 cedîd akçe icâre-i zemîni<sup>125</sup> olup binâsı kendi mülkü olan bir bâb samanlık, iki örtme, üç bâb oda, iki tabhâne<sup>126</sup>, bir havlu, ağaçlar ve bağ kütüklerini içine alan yarım dönüm bağçeyi içeren menziline;
  - BelvîrânKazâsı’na tâbi’ Avşarviran karyesinde bulunan batıdan arz-ı hâliye, güneyden ve sol taraftan Hâcî Derviş mülkü ile çevrili bir bâb çerâşhâne ve bir havluyu müstemil menziline;
  - Avşarvîrân ’da bulunan güneyden Mehmed mülkü, doğudan HâcîAhmedmülkü,kuzeyden arz-ı hâliye ve batıdan tarîk-i âmm ile hududlanmış yarım dönüm yenice ta’bîr olunan bağını ;

<sup>114</sup> 20070308141957VGM\_\_VGM\_\_DEFTER\_\_02177\_00052,s.107.

<sup>115</sup> 20070308141957VGM\_\_VGM\_\_DEFTER\_\_02177\_00024,s.39.

<sup>116</sup> 20070308141957VGM\_\_VGM\_\_DEFTER\_\_02177\_00024,s.39.

<sup>117</sup> 20070308141957VGM\_\_VGM\_\_DEFTER\_\_02177\_00084,s.202.

<sup>118</sup> 20070308141957VGM\_\_VGM\_\_DEFTER\_\_02177\_00023,s.37.

<sup>119</sup> 20070308141957VGM\_\_VGM\_\_DEFTER\_\_02177\_00024,s.40.

<sup>120</sup> 20070308141957VGM\_\_VGM\_\_DEFTER\_\_02177\_00023,s.38.

<sup>121</sup> 20070308141957VGM\_\_VGM\_\_DEFTER\_\_02177\_00023,s.38.

<sup>122</sup> 20070308141957VGM\_\_VGM\_\_DEFTER\_\_02177\_00053,s.115-116.

<sup>123</sup> Herkesin geçmesine mahsus yol.

<sup>124</sup> Yalnız mal sahiplerinin geçmesine mahsus yol.

<sup>125</sup> Mukataa demektir. Üzerinde bina, ağaç bulunmak mülâhazasıyleicare-i zemin (yer ücreti) denmiştir.

<sup>126</sup> Osmanlı döneminde fakirlere ve medrese talebesine sıcak yiyecek dağıtmak amacıyla kurulmuş hayır müessesesi.Bkz. tabhânemd., TDV.

-Avşarvîrân'da olan doğudan Mehmed mülkü ile çay , güneyden Mehmed mülkü ile Hatîb mülkü, batıdan İbrahim mülkü, şimalen Şabân ve Mustafa mülkleri ile sınırlı bir buçuk dönümlük bir başka bağını tümü tevâbi' ve ekleriyle Allah rızası için meliki'ssamedvakf-ı sahîh-i şer'î ile vakf ve habs edilmiştir."<sup>127</sup>

20. Ramazan Mehmet Efendi'den, **1 kuruş 10 para mağşuşe, 95 kuruş gümüş** ve toplamda **96 kuruş 10 para makbuzat** olarak ve<sup>128</sup>
21. Sarıyakub mahallesinde Mehmet Efendi hanesinden 1330-1331 tarihli mukaata bedelik **kuruş 20 para mağşuşe, 47 kuruş 20 para gümüş** olup toplamda **50 kuruş** olarak kaydedilmiştir.<sup>129</sup>
22. Konya'da bulunan Pir Esad Zaviyesi Vakfı'nın, arazi mevkuf daimî hasılatından **75 kuruş 34 paraşerhal** tahsil olunmuştur.<sup>130</sup>
23. 23. Arazi mevkufedaimî hasılatından **192 kuruş 29 paraşerhal** tahsil edilmiştir.<sup>131</sup>
24. 24. İhsan Efendi'nin yerinin mukataa geliri, **50 kuruş altın** olarak makbuzat bölümüne kaydedilmiştir.<sup>132</sup>
25. 1318-1328 seneleri mukataası **187 kuruş** tahkik edilmiş olup, Sabit Efendiden **187 kuruş** tahsil edilmiştir.<sup>133</sup>
26. Hacı Emin Dedenin iki babdükkân icarının geliri; **4 kuruş mağşuşe, 38 kuruş gümüş ve toplamda 42 kuruş** olarak makbuzat bölümüne kaydedilmiştir.<sup>134</sup>
27. Mukataa bedeli bir ay olup **107 kuruş 20 para** tahkik edilmiştir.<sup>135</sup>

<sup>127</sup> İzzet SAK, *Kadı Sicilleri Işığında Konya'da Yapılan Vakıflar (1650-1910)*, s.9.

<sup>128</sup> 20090315055905VGM\_\_VGM\_\_DEFTER\_\_03249\_00007, s.5; H. 5 Şaban 1130/M. 1911 tarihli, Makbuzat ve Medfuat Defterine göre 47 makbuzat numarasıyla, Pir Esad Vakfı icaresi.

<sup>129</sup> 20090315055905VGM\_\_VGM\_\_DEFTER\_\_03249\_00007, s.5; H. 5 Şaban 1130/M. Miladi 1911 tarihli, Makbuzat ve Medfuat Defterine göre 49 makbuzat numarasıyla, Pir Esad Vakfı icaresi

<sup>130</sup> 20090313142358VGM\_\_VGM\_\_DEFTER\_\_03226\_00009, s. 12-13; H. Mart 1319/M. Mart 1901 tarihli, Mart 1319 Tarihli Varidat Tahsilat Cetveline göre, Pir Esad Zaviyesi arazi mevkuf daimi hasılatı.

<sup>131</sup> 20090315110616VGM\_\_VGM\_\_DEFTER\_\_03296\_00009, s. 13-14; Evkaf-ı Hümayun Nezaret Celilesi, H.1322/M.1904 tarihli varidat hasılatından, Pir Esad Zaviyesinin arazi mevkufe daimi hasılatı.

<sup>132</sup> 20090315061449VGM\_\_VGM\_\_DEFTER\_\_03252\_00014, s.23; H. 15 Mayıs 1234/ M. 15 Mayıs 1818 tarihli, tarihli, Makbuzat ve Medfuat kayıtlarına göre, 114 Makbuzat numaralı, Pir Esad Vakfı mukataa geliri.

<sup>133</sup> 20090316211243VGM\_\_VGM\_\_DEFTER\_\_04467\_00003, sayfa 36-37; H. 12 safer 1319/ M. 12 ... 1901 tarihli, Pir Esad Vakfından bir bab hanenin H. 1318-1328 seneleri mukataası.

<sup>134</sup> 20090315055905VGM\_\_VGM\_\_DEFTER\_\_03249\_00015, sayfa 13; H.22 Haziran 1330/M. 22 Haziran 1911, 81 numaralı Makbuzat ve Medfuat kayıtlarına göre, mülhaktan Pir Esad Vakfı iki babdükkân icarı.

<sup>135</sup> 20090315084835VGM\_\_VGM\_\_DEFTER\_\_03279\_00010, sayfa 8; Varidat muhasebe kaydının 8 sahifesindeki kaydına göre, H. 15 Eylül 1332/M. 15 Eylül 1913 senesi, Pir Esad Vakfına ait mukataa bedeli.

28. Hacı Ali oğlu Mehmet Efendi'den mukataa bedeli **107 kuruş 20 para** tahsil edilmiştir.<sup>136</sup>
29. Pir Esad Vakfının mukataası olup, İsmail Ağadan **17 kuruş**,<sup>137</sup> Pir Esad Vakfına mukataa bedeli olarak da **40 kuruş** tahsil edilmiştir.
30. Arazi mevkuf daimî hasılatı, yekûn olarak **459 kuruş 43 para gümüştür**.<sup>138</sup>
31. Yunusoğlu Mahallesinde, Hacı İsmail Ağazade'den toplam **145 kuruş 30 para** tahsil edilmiştir.<sup>139</sup>
32. Arazi mevkufedaimî hasılatından bir aylık tevliyeti mütevellî Hacı Fahri Efendiye **4510 gümüş kuruş** nakit olarak verilmiştir.<sup>140</sup>
33. Pir Esad Vakfından mukataa bedeli **14 kuruş 10 para** tahkik edilip, tahsil edilmiştir. 27 Kanuni Sani 1331 tarihinde de, Pir Esad Vakfından mukataa bedeli Hacı Salih Ağa hanesinden **48 kuruş** tahsil edilmiştir.<sup>141</sup>
34. Fakih Dede mahallesinde bulunan bir hanenin H. 1331/M. 1912 senesi mukataası **33 kuruş** olarak tahkik ettirilmiş olup, **33 kuruş** tahsil edilmiştir.<sup>142</sup>
35. Arazi mevkufe daimî hasılatı **142 kuruş 08 para** olarak tahkik edilmiş ve **142 kuruş 20 para** tahsil edilmiştir. 1322 senesi hazineye ait **102 kuruş 28 para**, Evkaf-ı Hümayun hanesine **39 kuruş 20 para** kaydedilmiş ve şerhal tahsil edilmiştir.<sup>143</sup>
36. Narin zade Yusuf Efendi'nin bir bab hanesinin mukataası **147 kuruş 00 para** tahkik ettirilmiş olup, 180 sahife numaralı kayıta **147 kuruş 00 para** tahsil edilmiştir.<sup>144</sup>

<sup>136</sup> 20090315084835VGM\_VGM\_DEFTER\_03279\_00010, sayfa 8; Varidat muhasebe kaydının 8 sahifesindeki kaydına göre, 21 Eylül 1332/M. 21 Eylül 1913 tarihli bir aylık mukataa bedeli.

<sup>137</sup> 20090315084835VGM\_VGM\_DEFTER\_03279\_00010, sayfa 8; 13 (ay ve yıl okunmuyor, tahrip edilmiş) tarihli, 142 muhasebe numarasına kayıtlı ve 22 (ay ve yıl okunmuyor, tahrip edilmiş) tarihli, 153 muhasebe numarasına kayıtlı, Pir Esad Vakfına ait mukataa bedelleri.

<sup>138</sup> 20090314224539VGM\_VGM\_DEFTER\_03158\_00011, sayfa 18; H.20 Mayıs 1316/M. 20 Mayıs 1898 tarihli, Varidat Yevmiye Defteri, hasılat kaydına göre; Pir Esad Vakfı arazi mevkuf daimî hasılatı.

<sup>139</sup> 20090304224938VGM\_VGM\_DEFTER\_03328\_00016, sayfa 27; H.13 Eylül 1332/M. 13 Eylül 1913, 59144 numaralı, Pir Esad Mahallesi Vakfı para tahsil kaydı.

<sup>140</sup> 20090303142440VGM\_VGM\_DEFTER\_03163\_00017, sayfa 34; H.16 Kanuni Sani 1320/M. ... 1902 tarihli Yevmiye Defteri kayıtlarına göre, Evkaf-ı mülhaktan Pir Esad Zaviyesi Vakfı arazi mevkufe daimî hasılatı.

<sup>141</sup> 20090313145513VGM\_VGM\_DEFTER\_03232\_00029, s. 23; H.1 Kanuni Sani 1321 / M. 1 Ocak 1903 tarihli Emanet-i İcmal defteri kayıtlarına göre, Pir Esad Vakfı mukataa bedeli.

<sup>142</sup> 20090313145513VGM\_VGM\_DEFTER\_03232\_00030, s.24; H. 1 Safer 1321/ M. 29 Nisan 1903 tarihli, İcmal Defteri'nin tahkikat ve tahsilat kayıtlarına göre: 23 Safer 1331 tarihinde, Konya'da Pir Esad Vakfına ait mukataa bedeli.

<sup>143</sup> 20090315110616VGM\_VGM\_DEFTER\_03296\_00046, s.98; H. 1322/ M. 1904 tarihli varidat kayıtlarına göre; Konya'da bulunan Pir Esad Zaviyesi vakfının, arazi mevkufe hasılatı.

<sup>144</sup> 20090313145513VGM\_VGM\_DEFTER\_03232\_00052, s.46; H. 16 Teşrinievvel 1333/M. 16 Ekim 1914 tarihli, Konya Varidat-ı Muhtelif Defterine göre: 186 sahife numaralı Pir Esad Vakfına ait bir hane mukataa bedeli.

37. Bir bab hanenin 1329 senesi mukataası **41 kuruş 30 para** tahkik, 38 sahife numarası ile Pir Esad Vakfı bir bab hanenin H. 1318-1328 / M. 1900-1910 seneleri mukaatası **187 kuruş** olup tahsil olmakla tahkik ettirilmiştir.<sup>145</sup>
38. Kabasakal mahallesinden Ali Oğlu Mevlüt'tensenelik mukataa bedeli **42 kuruş** tahsil edilmiştir.<sup>146</sup>
39. Pir Esad Zaviyesi Vakfına **360 kuruş** şerhal tahsil edilmiştir.<sup>147</sup>
40. Hasılat olarak **190 kuruş** kaydedilmiştir.<sup>148</sup>
41. Varidat tahsilatı Cetvelindeki kayda göre **1669 kuruş** tahkik edilmiş ve **1669 kuruş tahsil** edilmiştir.1322 senesinde **1669 kuruş**şerhal tahsil ettirilmiştir.<sup>149</sup>
42. Aşar bedeli **1669 kuruş** tahkik edilmiş olup,**1669 kuruş** şerhal tahsil edilmiştir.<sup>150</sup>
43. **131 kuruş 23 para** hasılat tahkik edilip, **131 kuruş 23 para** şerhal tahsil edilmiştir.<sup>151</sup>
44. Arazi mevkuf daimi hasılatından **651 kuruş 26 para** tahkik edilmiş,**247 kuruş 25 para** şerhal tahsil edilmiştir.<sup>152</sup>
45. Mukataa bedeli; **20 kuruş** maliye, **107 kuruş 20 para** sabık olmak üzere **132 kuruş 20 paradır.**<sup>153</sup>
46. Mukataa bedeli **20 para** olup resmi evrak olunmak üzere tahsil olmuştur.<sup>154</sup>
47. Arazi mevkuf daimi hasılatından **60 kuruş 30 para** tahkik edilip, H.1319/M.1901 hasılatından şerhal tahsil edilmiştir.<sup>155</sup>

<sup>145</sup> 20090315081943VGM\_\_VGM\_\_DEFTER\_\_03271\_00053, s.124; H.12 Safer 1329/M. 12 Şubat 1911 tarihli, 10 sahife numarasıyla, Pir Esad Vakfı bir bab hanenin 1329 senesi mukataası.

<sup>146</sup> 20090316211243VGM\_\_VGM\_\_DEFTER\_\_04467\_00249,s.158; H.14 Mayıs 1332/14 Mayıs 1913 tarihli Vezne hesabına göre, Pir Esad Vakfına senelik mukataa bedeli.

<sup>147</sup> 20090313143521VGM\_\_VGM\_\_DEFTER\_\_03228\_00134, s.290; H. 1303/M.1883 senesi Varidat Tahsilat Cetveli Pir Esad Zaviyesi Vakfı kaydı.

<sup>148</sup> 20090304101632VGM\_\_VGM\_\_DEFTER\_\_03193\_00028,s. 26;H. 1296/ M. 1878 tarihli İcmal Hasılatı kayıtlarına göre, Pir Esad Zaviyesi hasılat kaydı.

<sup>149</sup> 20090315110616VGM\_\_VGM\_\_DEFTER\_\_03296\_00029,s.61,H. 1322/ M. 1904 tarihli Varidat Tahsilat Cetvelinde Konya'da bulunan Pir Esad Zaviyesi Vakfı tahsilat kaydı.

<sup>150</sup> 20090315110616VGM\_\_VGM\_\_DEFTER\_\_03296\_00077,s. 173; H.1323/ M. 1905 senesi Varidat Tahsilat Cetveline göre; Konya'da bulunan Pir Esad Zaviyesi Vakfının aşar bedeli.

<sup>151</sup> 20090315132243VGM\_\_VGM\_\_DEFTER\_\_03319\_00095,s. 207-208; H. 1316/ M. 1898 tarihli Varidat Tahsilat Cetveline göre; Konya'da bulunan Pir Esad Zaviyesi Vakfının, arazi mevkuf daimi H. 1315/ M.1897 hasılatı.

<sup>152</sup> 20090313142358VGM\_\_VGM\_\_DEFTER\_\_03226\_00100, s. 256-257; H. 1321 / M. 1903 tarihli, Varidat Tahsilat Cetveline göre; Konya'da bulunan Pir Esad Zaviyesi Vakfının, arazi mevkuf daimi hasılatı.

<sup>153</sup> 20090304224938VGM\_\_VGM\_\_DEFTER\_\_03328\_00014, s.23; H. 1332/ M. 1913 tarihli, Yevmiye Defterinin makbuzat kayıtlarına göre, Pir Esad Sultan Vakfının mukataa bedeli.

<sup>154</sup> 20090315084835VGM\_\_VGM\_\_DEFTER\_\_03279\_00011, s.9;H. 30 Safer 1332 / 30 Aralık 1913 tarihli, Sene-i Haliye Varidat kayıtlarına göre; Pir Esad Vakfına ait mukataa bedeli.

<sup>155</sup> 20090313142358VGM\_\_VGM\_\_DEFTER\_\_03226\_00022,s.54-55;H. 1319/ M. 1901 tarihli, Varidat Tahsilat Cetveline göre; Konya'da bulunan Pir Esad Zaviyesi Vakfının arazi mevkuf daimi hasılatı.



48. -120 muhasebe numarasıyla Ayan Ağasının bir bab dükkân H. 1332/M.1913 mukataasından **25 kuruş altın** kaydedilmiştir.
- 121 muhasebe numarasıyla Hacı Ayan Efendinin bir bab dükkânH. 1326/1333-M. 1908/1914 mukataasından **17 kuruş altın**,
- 122 muhasebe numarasıyla İhsan oğlu İsmail H.1300/1333-M.1882/1914 mukataasından **44 kuruş altın** olarak kaydedilmiştir.<sup>156</sup>
49. Alınan nakil toplamı **530 kuruştur**.<sup>157</sup>
50. Yunus oğlu mahallesinde vaki bir bab hanenin mukataası **18 kuruş 30 para mağuşe** olarak kaydedilmiştir.<sup>158</sup>
51. Varidat olarak **302 kuruş** kaydedilmiş, H. 1301/M.1883 tarihinde Hacı Abdul Ekrem Efendi ile **195 kuruşluk** ticaret yapılmıştır.<sup>159</sup>
52. H.1303/M.1885 senesi muhasebesi kaydı olup, maliye tahkikatına göre **195 kuruş mecdiye** varidat kaydedilmiştir.<sup>160</sup>
53. Teşrini Ahir 1320 arazi mevkuf daimi hasılatından **20 kuruş 10 para**, Şubat 1320 hasılatından ise **168 kuruş 30 para** şerhal tahsil edilmiştir.<sup>161</sup>
54. Aşar bedeli olarak **2272 kuruş 20 para** tahkik edilmiş,**1000 kuruş** şerhal tahsil edilmiş ve **1272 kuruş 30 para** bakiye kalmıştır.<sup>162</sup>
55. Arazi mevkuf daimi hasılatından **220 kuruş 11 para** tahkik edilip, şerhal tahsil edilmiştir.<sup>163</sup>
56. Arazi mevkuf daimi hasılatından **4 kuruş 20 para, 25 kuruş 26 para** şerhal tahsil edilmiştir.<sup>164</sup>

---

<sup>156</sup> 20090315145408VGM\_\_VGM\_\_DEFTER\_\_03333\_00016, s.27;H. 1332/M. 1913 tarihli, Makbuzat kayıtlarına göre; Konya’da bulunan Pir Esad Vakfı mukataa kayıtlarına göre;

-120 muhasebe numarasıyla Pir Esad Vakfı bir bab dükkân mukataası.

-121 muhasebe numarasıyla bir bab dükkân mukataası.

<sup>157</sup> 20090304231120VGM\_\_VGM\_\_DEFTER\_\_03334\_00024, s.58;M. 1872,Konya’da Pir Esad Vakfına seksen dokuz senesi muhasebesine alınan nakil toplamı.

<sup>158</sup> 20090315010722VGM\_\_VGM\_\_DEFTER\_\_03170\_00046, s.87;H.1331/M.1912 tarihli, Makbuzat kayıtlarına göre; Pir Esad Vakfının bir bab hane mukataası.

<sup>159</sup> 20090315041208VGM\_\_VGM\_\_DEFTER\_\_03243\_00030,s.65; H. 1301/ M.1883 tarihli, Konya’da Pir Esad Zaviyesi Vakfının Yevmiye Varidat ve Medfuat kaydı.

<sup>160</sup> 20090314231716VGM\_\_VGM\_\_DEFTER\_\_03160\_00038,s. 76; H.1304/M.1886 tarihli Yevmiye Defteri kayıtlarına göre; Konya’da Pir Esad zaviyesi vakfından H.1303/ M. 1885 senesi muhasebesi varidat kaydı.

<sup>161</sup> 20090313142358VGM\_\_VGM\_\_DEFTER\_\_03226\_00081, s. 198;H.1321/M. 1903 tarihli, Varidat Tahsilat Cetveli kayıtlarına göre; Pir Esad Zaviyesi Vakfının, H.Teşrini Ahir 1320/ M. 1902 arazi mevkuf daimi hasılatı ve H. Şubat 1320/M. 1902 hasılatı.

<sup>162</sup> 20090313142358VGM\_\_VGM\_\_DEFTER\_\_03226\_00086,s.215;H. Eylül 1321/ M. 1903 tarihli, Varidat Tahsilat Cetveli kayıtlarına göre; Pir Esad Zaviyesi Vakfından Evkaf-ı Mülhaktan aşarı bedeli.

<sup>163</sup> 20090315110616VGM\_\_VGM\_\_DEFTER\_\_03296\_00079, s.177;H. Eylül 1323/M.1905 tarihli, Varidat Tahsilat Cetveline göre; Pir Esad Zaviyesi Vakfının Mart 1323 arazi mevkuf daimi hasılatı.

57. Bir bab hanenin H.1329-1318/M. 1911-1900 seneleri mukataası **228 kuruş 30 para** Sakıp Efendiden tahsil olundu.<sup>165</sup>
58. Fakih Dede mahallesinde Sabri Efendiden otuz bab hanenin H. 1300-1329/M.1882-1911 seneleri mukataası **35 kuruş 20 para** tahsil edilmiştir.<sup>166</sup>
59. Bir bab hanenin H.1328-1329/M.1910-1911 seneleri mukataası **3 kuruş 15 para** olup Yakup ağadan tahsil olunmuştur.<sup>167</sup>
60. Evlat İbrahim Ali Havalisinde bulunan bağ yerinin toplam geliri **9 kuruştur.**<sup>168</sup>
61. Pir Esad Zaviyesi Vakfı'nın arazi hasılatı **239 kuruş 30 paradır.**<sup>169</sup>
62. H. 1317/M.1899 tarihli bir belgede, iskân için Konya Vilayeti 'ne gönderilip Sahra Nahiyesinde, Pir Esad Vakfı arazisine<sup>170</sup> iskân edilen Rumeli Muhacirlerinin teşkil eyledikleri karye "Fethiye" namıyla isimlendirilmiştir.<sup>171</sup>
63. Defter-i Hakani kayıtlarına göre; Pir Esad Vakfından olan Fethiye Karyesi arazisindeki dokuz hanat (dükkânlar), sükkân(oturanlar) hakkında yazılan derkenar, merkez numarası 673, hususi numarası 903, 2012 umumi numarası ile kaydedilmiştir.<sup>172</sup>
64. H.16 Rebiü'l-Ahir 1325/ M. 29 Mayıs 1907 tarihli sicil kaydında, Konya keresteciler çarşısında bir tarafı Miski Emir Tekkesi, diğer tarafı Meram'a giden şose yol, bir tarafı Mecidiye zade Ali Ramiz Efendi arsası , dükkânları ve Tatarın Hacı Hüseyin vereseşi dükkânı ile çevrili arsa,Pir Esad Zaviyesi Vakfı mütevellisi Hacı Fahri Efendi İbn

---

<sup>164</sup> 20090315132243VGM\_VGM\_DEFTER\_03319\_00082, s.177;H. Kanuni Evvel 1315/M.1897 tarihli, Varidat Tahsilat Cetveli kayıtlarına göre; Pir Esad Zaviyesi Vakfının arazi mevkuf daimi hasılatı.

<sup>165</sup> 20090316211243VGM\_VGM\_DEFTER\_04467\_00266,s. 276; H. 12 Şevval 1329/6 Ekim 1911 tarihli, Makbuzat kayıtlarına göre; Pir Esad Vakfının bir bab hanenin H.1329-1318/M. 1911-1900 seneleri mukataası.

<sup>166</sup> 20090316211243VGM\_VGM\_DEFTER\_04467\_00264, s. 272;H. 12 Kanuni Sani 1329/M. 1911 tarihli, makbuzat kayıtlarına göre; Mülhaktan Pir Esad Vakfından, otuz bab hanenin H. 1300-1329/M.1882-1911 seneleri mukataası.

<sup>167</sup> 20090316211243VGM\_VGM\_DEFTER\_04467\_00263, s.270;H. 28 Kanuni Sani 1329/M. 1911 tarihli, makbuzat kayıtlarına göre; Pir Esad Vakfından bir bab hanenin H.1328-1329/M.1910-1911 seneleri mukataası.

<sup>168</sup> 20090304125506VGM\_VGM\_DEFTER\_03223\_00010,sayfa 19-20; H.19 ağustos 1300/M.1882 senet tarihli, Pir Esad Vakfı'na ait, bağ yeri geliri.

<sup>169</sup> 20090304125714VGM\_VGM\_DEFTER\_03224\_00014,sayfa 24; H.1298 / M. 1880senesi, Konya Vilayeti dâhilinde bulunan vakıfların Evkaf-ı Hümayun hazinesi varidat kayıtlarına göre; Pir Esat Zaviyesi Vakfı'nın arazi hasılatı.

<sup>170</sup> Belgede, yer bilgisi "1367-39" olarak verilmiştir.

<sup>171</sup> Başbakanlık Osmanlı Devlet Arşivleri, belge no (1317Ca-01).

<sup>172</sup>20090304105942VGM\_VGM\_DEFTER\_03202\_00069,s.179; H.10 Kanuni Sani 1328/M.1910 tarihli, Defter-i Hakani kayıtlarına göre; Pir Esad Vakfından olan Fethiye Karyesi arazisindeki dokuz hanat, sükkân hakkında yazılan derkenar.

Hasan Ağa tarafından Konya Maarif İdaresi adına, Konya Maarif müdürü Hulusi Efendiye seneliği **200 akçe** karşılığında kiraya verilmiştir.<sup>173</sup>

65. H.27.03.1323 / M. 1905 tarihli bir tutanakta; Konya çarşısında Kerestepazarı'nda, Pir Esad Vakfı'na ait boş iki dönüm arsanın merkez naibi tarafından düşük fiyatla Hamdizade Hacı Ali Efendi'ye satışı hakkında bilgi verilmektedir.<sup>174</sup>

H. 29.03.1323 / 1905 tarihli belgede, Konya Naibi Adil Efendi'nin Konya çarşısındaki Kerestepazarı'nda Pir Esad Vakfı arsasını kanuna aykırı olarak Hamdizade Hacı Ali Efendi'ye tefviz eylediği<sup>175</sup> kaydedilmiştir.<sup>176</sup>

H. 03.04.1323/M. 1905 tarihli kayıta ise, Konya Merkez sabık Naibi Adil Efendi tarafından Konya'da vaki Pir Esad Vakfı'na merbut arsanın bedel mukabili Meclis-i Beledi Azası Hacı Ali Efendi'ye tefvizi hakkında verilen hüccetin<sup>177</sup> tasdik edilmemesinden bahsedilir.<sup>178</sup>

---

<sup>173</sup> KŞS.,138/147;138/150. Maarif sandığından, her sene bu para vakfa ödenecektir. Senette, Maarif Sandığı emini Mustafa Efendi İbn-i Abdullah'ın da imzası vardır.

<sup>174</sup> BEO., 2589 – 194164 .

<sup>175</sup> Devlet arâzisininmüzâyede ile belirlenen veya takdir edilen bedelinin peşin alınarak satılması.

<sup>176</sup> BEO., 2589 – 194169,(Meşihat; 194164).

<sup>177</sup>Delil,vesîka, senet, belge.

<sup>178</sup> BEO., 2603 – 195203, (Meşihat,194164) .

Tablo 1; Pir Esad Vakfı Mal Varlıkları

<i>YER</i>	<i>CİNSİ</i>	<i>ADEDİ</i>	<i>TOPLAM GELİRİ (PARA)</i>
Akçeşme Mahallesi	Hane	14	255
Fakihdede Mahallesi	Hane	28	345
Çukur Mahallesi	Hane	26	
Katırcıoğlu Mahallesi	Hane	25	
Abacı Mahallesi	Hane	25	
Kerimdede Mahallesi	Hane	69	611
Kabasakal Mahallesi	Hane	17	335
Yunusoğlu Mahallesi	Hane	24	
Aymanas Mezrası	Arazi	14	
Yakupviran Mezrası	Arazi	1	
Hamzaoğlu Yöresi	Arazi	11	
Mumcuoğlu Yöresi	Arazi	12	
Hacı Yunus Mezrası	Arsa	1	
Ak Aymanas Yöresi	Bagat(Üzüm Bağları)	19	
Hacı Ahmet denilen bölge	Bağ	26	
Eskici İshak Bölgesi	Bağ	23	
Arapöldüren Yöresi	Bağ	5	
Ulurmak başında	Bağ	33	

Tablo 2; Pir Esad Vakfı'nın 5 senelik hasılatı aşağıda tablo şeklinde verilmiştir.<sup>179</sup>

<i>VAKIF</i>	<i>MEVKİİ</i>	<i>H.1287 / M.1870 Senesi</i>	<i>H.1286 / M.1869 Senesi</i>	<i>H.1285 / M.1868 Senesi</i>	<i>H.1284 / M.1867 Senesi</i>	<i>H.1283 / M.1866 Senesi</i>
Pir Esad Tekkesi Vakfı	Konya/ Sahra Karyesi	672 kuruş	1648 kuruş	1817 kuruş	140 kuruş	94 kuruş
Pir Esad Tekkesi Vakfı	Konya/ Alemdar Karyesi	1833 kuruş	1935 kuruş	1023 kuruş	1020 kuruş	810 kuruş
Pir Esad Tekkesi Vakfı	Konya Civarı	1712 kuruş	1386 kuruş	686 kuruş	325 kuruş 20 para	368 kuruş
Pir Esad Tekkesi Vakfı	Konya/ Saraçoğlu	112 kuruş	1466 kuruş	508 kuruş	265 kuruş	318 kuruş 20 para
Pir Esad Tekkesi Vakfı	Konya/ Yakupviran mezrası		2160 kuruş	300 kuruş	1188 kuruş 20 para	1000 kuruş

<sup>179</sup> 20090303124634VGM\_VGM\_DEFTER\_\_03136\_00004,s.5; Belgede vakfın ismi "Pir Esad Tekkesi Vakfı" olarak kaydedilmiştir.<sup>179</sup>

#### 4.1.2. Giderler

- H.1312/M. 1917 yılı varidatı toplamda; **3525 kuruştur**. Medfuat kayıtlarına göre ise, 16 teşrini evvel 1312 tarihinde Pir Esad Tekkesine **2303 kuruşluk** bir yer inşa edilmiş, bir babmesarifat kaydedilmiştir.<sup>180</sup>

- H.1323/M.1905 tarihli Larendede bulunan Evkaf Pir Esad Cami şerife Evkaf-ı mesarifatı**200 kuruştur**.<sup>181</sup>

-Mülhak'tan Konya'da Pir Esad Vakfı Haziran H.1326/M.1908 tarihli medfuat kaydı, **347 kuruş 10 paradır**.<sup>182</sup>

-Pir Esad Zaviyesi Vakfı'nın H.1336/M.1977tarihli varidat ve mesarifat kayıtlarına göre; Pir Esad Zaviyesi tamirat ve inşaatına **13890 kuruş** harcanmıştır.<sup>183</sup>

---

<sup>180</sup>20090304205256VGM\_\_VGM\_\_DEFTER\_\_03284\_00011,Mart H.1312/M. 1894 tarihli bir belgede, Pir Esad Vakfı'nın Varidat ve Medfuat kayıtları, s. 15.

<sup>181</sup> 20090315005534VGM\_\_VGM\_\_DEFTER\_\_03169\_00024,Evkaf-ı Hümayun Nezareti mesarifat cetveline göre,H.1323-1324 / M. 1905-1906 seneli Konya-Evkaf-ı Mülhaktan Pir Esad Zaviyesi Vakfı-Mütevelli Hacı Fahri Efendi mukataa bedeli, tahkik edilen **1723 guruş 35 paranın** ve yapılan masrafın kaydı, s. 43.

<sup>182</sup> 20090314235217VGM\_\_VGM\_\_DEFTER\_\_03162\_00009,Makbuzat ve Medfuat defterine kayıtlı, 169 medfuat numaralı, 11 Haziran 1326/ M. 1908 tarihli Medfuat Kaydı, s.7.

<sup>183</sup> 20090315045029VGM\_\_VGM\_\_DEFTER\_\_03246\_00004, s. 2.

#### 4.1.2.1. Vazife Giderleri

1. Arazi mevkufe daimî hasılatından bir aylık tevliyeti<sup>184</sup> mütevellî Hacı Fahri Efendiye **4510 gümüş kuruş** nakit olarak verilmiştir.<sup>185</sup>
2. Mütevellî Hacı Fahri Efendi'nin H. 1321/ M. 1903 senesi vazifesine **500 kuruş** mecdiye ödenmiştir.<sup>186</sup>
3. Mütevellî Hacı Fahreddin Efendi için **481 kuruş 15 para** mesarifattahkik edilmiştir.<sup>187</sup>
4. Mütevellî Hacı Fahri Efendi'nin H. 1321/ M. 1903 senesi vazifesine **500 kuruş** mecdiye ödenmiştir.<sup>188</sup>
5. Mütevellî Hacı Fahreddin Efendi tevliyet hası hususu olup, **5315 kuruş mecdiye** sarfiyat hesabına kaydedilmiştir.<sup>189</sup>
6. Mülhaktan Pir Esad Zaviyesine arazi mevkuf daimi hasılatından, mütevellî Hacı Fahreddin Efendiye **39 gümüş kuruş,20 gümüş para** verilmiştir.<sup>190</sup>
7. Pir Esad Zaviyesi H. 1322 / M. 1904 senesi mütevellî Hacı Fahri Efendiye **100 Hamidiye kuruş** ödenmiştir.<sup>191</sup>
8. Pir Esad Zaviyesi mütevellî Hacı Fahri Efendi Efendinin H.1322/M.1904 senesi vazifesine **200 kuruş altın** ödenmiştir.<sup>192</sup>

---

<sup>184</sup>Tevliyet: Vakıf işine bakmak vazifesi yerinde kullanılan bir tâbirdir. Vazife münasebetiyle berat verilir ve verilen berata «*Tevliyet beratı*» denilirdi. Velayet maddesinden gelmez. Bu mânada “nezaret” de kullanılmıştır. Vakfiyelerde geçer. Pakalın, *Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü*,C.3, s.485

<sup>185</sup>20090303142440VGM\_VGM\_DEFTER\_03163\_00017,sayfa 34; H.16 Kanuni Sani 1320/M. .. 1902 tarihli Yevmiye Defteri kayıtlarına göre, Evkaf-1 mülhaktan Pir Esad Zaviyesi Vakfı arazi mevkufe daimi hasılatı.

<sup>186</sup> 20090303142440VGM\_VGM\_DEFTER\_03163\_00042, s. 84; H. 9 Teşrini Sani 1321/ M. 1903 tarihli, Varidat Yevmiye Defteri kayıtlarına göre; Mülhaktan Pir Esad Zaviyesi mütevellî Hacı Fahri Efendi H.1321/M. 1903 senesi vazifesine ödenen maaş kaydı.

<sup>187</sup> 20090315005534VGM\_VGM\_DEFTER\_03169\_00073,s.147; H. 1321/ M. 1903senesi Mesarifat Cetveline göre; Konya’da bulunan, Evkaf-1 Hümayundan Pir Esad Zaviyesinin, Mütevellî Hacı Fahreddin Efendi için yapılan mesarifat kaydı.

<sup>188</sup> 20090303142440VGM\_VGM\_DEFTER\_03163\_00042, s. 84; H. 9 Teşrini Sani 1321/ M. 1903 tarihli, Varidat Yevmiye Defteri kayıtlarına göre; Mülhaktan Pir Esad Zaviyesi mütevellî Hacı Fahri Efendi H.1321/M. 1903 senesi vazifesine ödenen maaş kaydı.

<sup>189</sup> 20090303142440VGM\_VGM\_DEFTER\_03163\_00076, s. 158; H.1322 / M. 1904 senesi Yevmiye Defteri kayıtlarına göre; Evkafı mülhaktan Konya’da Pir Esad Zaviyesine Eylül 1321 senesi arazi mevkuf daimi hasılatından mütevellî Hacı Fahreddin Efendi tevliyet hası hususu.

<sup>190</sup> 20090303142440VGM\_VGM\_DEFTER\_03163\_00099,s. 205-206;H. Kanuni Evvel 1322/ M. 1904tarihli Yevmiye Defterinin Sarfiyat kayıtlarında; H. 5 Kanuni Sani 1322 / M. 1904 tarihinde mülhaktan Pir Esad Zaviyesine arazi mevkuf daimi hasılatından, mütevellî Hacı Fahreddin Efendiye verilen maaş kaydı.

<sup>191</sup> 20090303142440VGM\_VGM\_DEFTER\_03163\_00107,s.222; H. 10 safer 1322/ M. 1904tarihli, Yevmiye Defterinin sarfiyat kayıtlarına göre; Pir Esad Zaviyesi 1322 senesi mütevellî Hacı Fahri Efendiye ödenen ücret.

9. Evkaf-ı Hümayun Nezareti mesarifat cetveline göre, H.1323-1324/M.1905-1906 seneli Konya-Evkaf-ı Mülhaktan Pir Esad Zaviyesi Vakfı Mütevelli Hacı Fahri Efendi mukataa bedeli, tahkik edilen **1723 kuruş 35 paradır.**<sup>193</sup>
10. H.1320/ M.1902 senesi varidatı **881 mecdiye kuruşu 10 mecdiye** parasıdır. Sarfiyat kayıtlarına göre; Konya’da Pir Esad Zaviyesi mütevellisi Hacı Fahri Efendi arazi mevkuf daimi hasılatından **545 kuruş 35 para mecdiye** sarf edilmiştir.<sup>194</sup>
11. Tevliyet hası mütevelli Hacı Fahri Efendiye **9 kuruş 36 para mağşuše,102 kuruş 24 para altın** olmak üzere toplam **112 kuruş 20 paramedfuad** olarak kaydedilmiştir.<sup>195</sup>
12. Mütevelli Hacı Fahri Efendi vazifesine **86 kuruş 24 para mağşuše, 923 kuruş 16 para altın** toplamda **1000 kuruş** ödenmiştir.<sup>196</sup>
13. Konya’da Pir Esad Zaviyesi Vakfının Varidat, Evkaf-ı Mülhakinin Umumu Varidat Mesarifat Defterine göre;
- Şeyh Hacı Fahreddin Efendi’nin H.1329 / M. 1910 tarihli vazifesine **3524 kuruş 26 para,**
- Aynı Şeyh Hacı Fahreddin Efendi’nin H. 1330 / M. 1911 tarihli vazifesine ise **1000kuruş**<sup>197</sup>,
- Şeyh ve mütevelli Fahri Efendinin H. 1330 / M. 1911 senesi vazifesine **1000 kuruş,**<sup>198</sup>
- Hacı Fahri Efendinin H. 1330 / M. 1911 senesi vazifesine **800 kuruş,**
- Hacı Fahri Efendinin H. 1330 / M. 1911senesi vazifesine **400 kuruş** ödenmiştir.<sup>199</sup>

---

<sup>192</sup> 20090303142440VGM\_\_VGM\_\_DEFTER\_\_03163\_00108,s.224; H.25 Safer 1322/M. 1904 tarihli, Yevmiye Defteri kayıtlarının sarfiyat bölümüne; Pir Esad Zaviyesi mütevellisi Hacı Fahri Efendi Efendinin H.1322/M.1904 senesi vazifesine ödenen ücret.

<sup>193</sup> 20090315005534VGM\_\_VGM\_\_DEFTER\_\_03169\_00024,s. 43.

<sup>194</sup> 20090303142440VGM\_\_VGM\_\_DEFTER\_\_03163\_00114, s.235-236; H. 21 Mart 1323/M. 1905 tarihli Yevmiye Defteri varidat kayıtlarına göre; Mülhaktan Pir Esad zaviyesi 1320 senesi varidatından Konya’da Pir Esad Zaviyesi mütevellisi Hacı Fahri Efendi arazi mevkuf daimi hasılatından ödenen ücret.

<sup>195</sup> 20090314235217VGM\_\_VGM\_\_DEFTER\_\_03162\_00059,s.112; H.27 Kanuni Sani 1327/ M. 1907 tarihli, Medfuad kayıtlarına göre; Mülhaktan Pir Esad Vakfından arazi mevkuf daimi hasılatından tevliyet hası mütevelli Hacı Fahri Efendiye ödenen maaş kaydı.

<sup>196</sup> 20090314235217VGM\_\_VGM\_\_DEFTER\_\_03162\_00023, s. 40; H.28 Muharrem 1327/M. 1909tarihli, Medfuad kayıtlarına göre; Halifeden Konya’da Pir Esad Zaviyesine 1327 senesi mütevelli Hacı Fahri Efendi vazifesine ödenen maaş.

<sup>197</sup> 20090 313140947VGM\_\_VGM\_\_DEFTER\_\_03221\_00005,s.2.

<sup>198</sup> 20090313140947VGM\_\_VGM\_\_DEFTER\_\_03221\_00005,s.2.

<sup>199</sup>20090313140947VGM\_\_VGM\_\_DEFTER\_\_03221\_00005,s.2;1712 numaralı, 3 Kanuni Sani 1330/ M. 1911 tarihinde, Şeyh Hacı Fahreddin Efendi’nin H. 1329 / M. 1910 tarihli vazifesine ödenen ücret, 1950 numaralı, H. 17 Nisan 1130 / M. 1911 tarihinde aynı Şeyh Hacı Fahreddin Efendi’nin 1330 tarihli vazifesine ödenen miktar, 211 numaralı, H.5 Mayıs 1331/ M. 1912 tarihinde, Şeyh ve mütevelli Fahri



-Vezaif giderlerine toplam olarak **6724 kuruş 26 para** ödenmiştir.<sup>200</sup>

14. Pir Esad Zaviyesi Şeyhi Hacı Fahri Efendinin H. 1330 / M. 1911 tarihli vazifesine **2 kuruş 12 para mağuşe, 205 kuruş 8 para altın** olmak üzere toplamda **207 kuruş 20 para** ödenmiştir.<sup>201</sup>
15. Pir Esad Zaviyesi zaviyedarı Hacı Fahri Efendinin vazifesine **69 kuruş mağuşe** ödenmiştir.<sup>202</sup>
16. Hacı Fahri Efendi'nin vazifesi karşılığında;**263 kuruş mağuşe,513 kuruş altın ve toplamda 776 kuruş**medfuat hesabına kaydedilmiştir.<sup>203</sup>
17. Pir Esad Vakfının mukataası olan **15 kuruş** muhafızı Ömer Efendinin H.1333/M.1914 tarihli vazifesine senet edilmiştir.<sup>204</sup>
18. Pir Esad Tekkesi Zaviyesi Hacı Fahri Efendi vazifesine **72 kuruş 10 para mağuşe, 897kuruş 30 para altın** olmak üzere toplam da **970 kuruş** ödenmiştir.<sup>205</sup>

---

Efendinin 1330 senesi vazifesine ödenen ücret, 453 numaralı, H. 1 Haziran 1331/ M. 1912 tarihinde, Hacı Fahri Efendinin 1330 senesi vazifesine ödenen miktar, 719 numaralı,20 Ağustos 1331 tarihinde ise, Hacı Fahri Efendinin 1330 senesi vazifesine ödenen ücretin kaydı.

<sup>200</sup> 20090313140947VGM\_\_VGM\_\_DEFTER\_\_03221\_00005,s.2;Vezaif (vazife) giderlerinin toplamı.

<sup>201</sup>20090315010722VGM\_\_VGM\_\_DEFTER\_\_03170\_00047,s. 45; 28 Safer 1331/ M. 1912tarihli,1601 numaralı, Konya Pir Esad Zaviyesi Şeyhi Hacı Fahri Efendinin 1330 tarihli vazifesine ödenen ücret.

<sup>202</sup> 20090315010722VGM\_\_VGM\_\_DEFTER\_\_03170\_00032,s.35; H.27 Safer 1331/ M. 1912 tarihli muhasebe kayıtlarına göre, medfuat kaydına göre Pir Esad Zaviyesi zaviyedarı Hacı Fahri Efendinin vazifesine ödenen maaş kaydı.

<sup>203</sup> 20090315010722VGM\_\_VGM\_\_DEFTER\_\_03170\_00016,sayfa 14; H.1 Haziran 1331/M. 1912tarihli, 453 numaralı Makbuzat ve Medfuat kayıtlarına göre, Pir Esad Vakfı Zaviyesi, Hacı Fahri Efendi'nin H. 1330/ M. 1911 senesindeki vazifesi karşılığında ödenen ücret.

<sup>204</sup> 20090315112029VGM\_\_VGM\_\_DEFTER\_\_03299\_00022,s.43; H.28 Şubat 1333/M. 1914tarihli, Emanet-i İcmal kayıtlarına göre; Pir Esad Vakfı muhafızı Ömer Efendiye yapılan senet.

<sup>205</sup> 20090315010722VGM\_\_VGM\_\_DEFTER\_\_03170\_00008,s.6; H.5 Nisan 1335/M. 1916 tarihli Makbuzat ve Medfuat Defterine göre, 211 medfuat numaralı, Konya'da bulunan Pir Esad Tekkesi Zaviyesi Hacı Fahri Efendi vazifesine ödenen ücret.

## SONUÇ

Selçuklu Konya'sının tanınmış velilerinden olan Pir Esad Sultan, Mevlana, Sadrettin Konevi, Ahi Evran, Hacı Bektaşî Veli gibi bir ilim ve aksiyon adamıdır. Pir Esad Sultan'ın sosyal ve kültürel hayatta etkili bir şahıs olduğunu, adına yapılan vakıflardan görmekteyiz. Nitekim hayatı ve toplumda yüklendiği misyonu hakkında çok az şey biliyoruz.

Tezimizin konusu olan Pir Esad Sultan Vakfî'nin; dört adet vakfiye suretinin gelmiş olması, birçok vakfın olması ve bu vakıflarla alakalı çok sayıda belge olmasına rağmen hem zaviyenin ve hem de vakfın kurucusu Pir Esad Sultan hakkında çok fazla bilgi bulunmamaktadır.

Tarih olarak pek mümkün olmasa da, H. 891/ M. 1486 tarihinde tertib edilen bir vakfiyede zaviyeye vakfedilen emlâklardan bahsedilip, "... *li mesalihi'z-Zaviyetikıdvetü'l-erbabi'l-muhakkikin Pir Es'adkaddese'l-lahüruhahüİbnEbu'l-Vefai el-kainete fi Konya el Mahruseti*" ibaresinin geçmesi, tarih olarak pek mümkün olmasa da Pir Esad'ın Ebu'l Vefa soyundan gelme ihtimalini güçlendirmektedir.

Pir Esad Sultan Vakfî, zaman içerisinde belgelerde farklı isimlerle kaydedilmiştir. Vakfın kuruluş dönemine yakın bilgi veren kaynaklarda, vakfın ismi "Pir Esad Zaviyesi Vakfî" olarak kaydedilmiştir. 11 numaralı Konya Şer'iyye Sicilinde (H.1071-1072/ M.1661-1662) vakfın ismi "Pir Esad Sultan Vakfî" olarak geçerken, 1870 yılındaki bir kayıta ise "Pir Esad Tekkesi" olarak karşımıza çıkmaktadır. Son dönemdeki bazı kayıtlarda ise bazen "Pir Esad Sultan Vakfî", bazen de "Pir Esad Zaviyesi Vakfî" olarak kayıt altına alınmış.

Pir Esad Sultan, zaviyesini bizzat kendisinin yaptırdığını vakıf kayıtlarından görmekteyiz. Türbenin girişindeki hazirede bulunan Osmanlı dönemine ait mezar taşlarında "Mevlana" lakaplarının bulunması, Mevlevî tarikatı ile yakın ilişkiler kurulduğu hissi vermektedir.

Pir Esad Sultan Vakfî, son mütevellî Mehmet Fahrettin Efendinin vefatından sonra yaşatılamamıştır. Vakıf yok olunca vakıf eserleri de yok olmaya yüz tutmuş, zaviye ve dârülhuffâz yok olmuş, günümüze yalnızca tekkeyi oluşturan türbe ve hazire gelmiştir. Camii de yıkılıp yenilenmiştir.

## KAYNAKÇA

### A- ARŞİV KAYNAKLARI

#### 1- Konya Şer'iyeye Sicilleri

No: 11, 13, 14, 32, 37, 38, 39, 45, 50, 52, 54, 55, 67, 69, 70, 113, 116.

#### 2- Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri (BOA)

##### Bab-ı Ali Evrak Odası (BEO)

3853/288939; 3835/287554; 2603/195203; 2589/194164; 2589/194169;  
1373/102929.

##### Cevdet Evkâf (C.EV.)

237/11837; 495/25026.

##### Dahiliye Mektubî Kalemî (DH.MKT)

2219-83.

##### Evkâf Defteri (EV.d.) Nr:

12411; 12636; 12869; 13080; 14035; 18249; 18780; 19007; 19527; 20994;  
21336; 21354; 21424; 21460; 21700; 27166; 22558; 26638; 30648.

##### İrade Dahiliye ( İ.DH )

1367/39.

##### İrade Evkaf (İ. EV.)

51/40.

##### Evkâf Zimmet Halifeliği (EV.ZMT)

00139.

##### Evkâf Mektubî Kalemî (EV.MKT)

608; 1471; 1471; 1819; 2144; 2186; 2442; 3266.

##### Evkâf Muhasebe Kalemî (EV.MH)

1617.

#### 3- Vakıflar Genel Müdürlüğü Arşivi (VGMA)

##### Vakıflar Genel Müdürlüğü Defteri (VGM.D)

394; 2176; 2177; 3134; 3136; 3135; 3137; 3143; 3146; 3148; 3149; 3150;  
3158; 3160; 3162; 3163; 3169;3170; 3183; 3202;3203; 3206; 3216; 3221;  
3223; 3224; 3225; 3226; 3228; 3232; 3235; 3243; 3245; 3246;3249; 3252;  
3254; 3255; 3256; 3257; 3259; 3260; 3263; 3264; 3271; 3282; 3284; 3299;  
3296; 3302; 3333; 3334; 3319; 4120; 4122; 4125; 4148; 4199; 4223; 4233;  
4238; 4244.

## B- KİTAPLAR, MAKALELER VE TEZLER

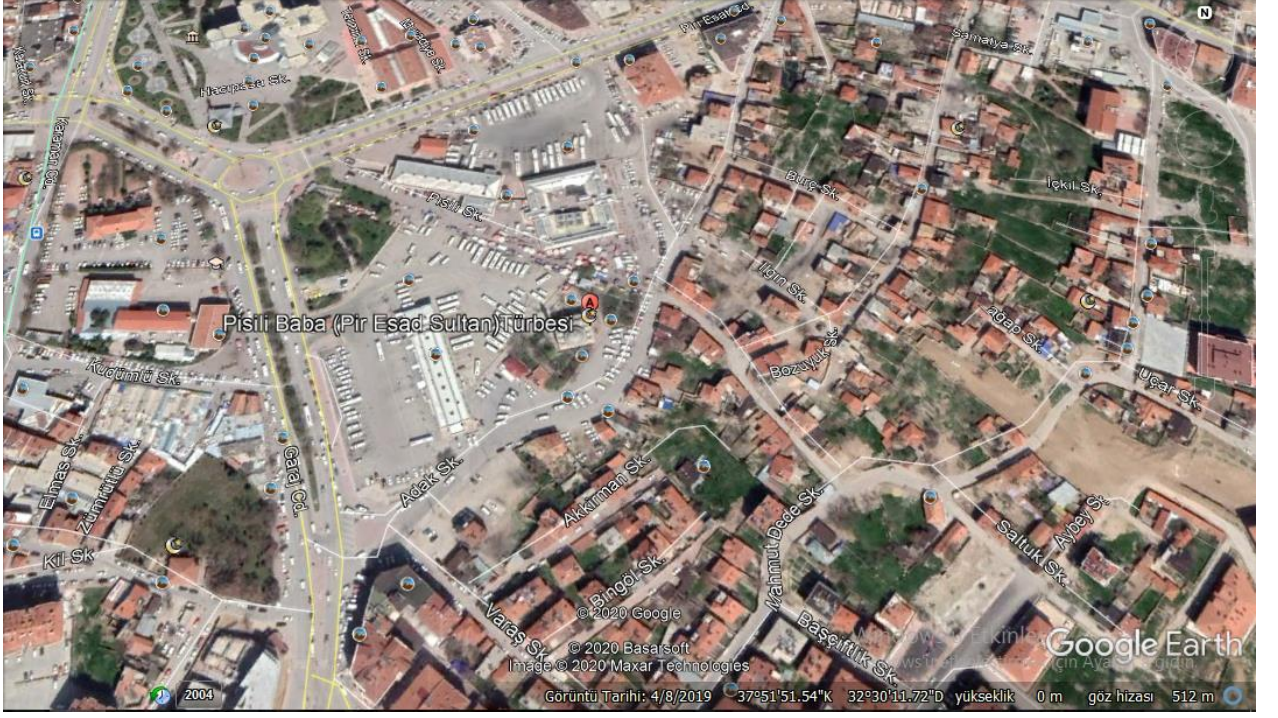
- AĞAOĞLU, Sami, *Konya Şerhiye Sicillerine göre; Şeyh Ahmet Efendi Vakfı, Eserleri ve Vakfiyeleri*, Yüksek lisans tezi, Konya:1996.
- AKGÜNDÜZ, Ahmet , *İrsadi Vakıf* , TDV, C. 22, İstanbul: 2000.
- AKÖZ, Alaaddin, *16. Yüzyılın sonu ile 17. yüzyılın başlarında Karaman*,Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Konya: Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1987.
- AKYILDIZ, Yasin - ABAY, Ali Rıza, *Vakıf Müessesinin Gelişim ve Mahiyeti Tarihsel Bir Değerlendirme*, Yalova Sosyal Bilimler Dergisi, Yalova:2017.
- ATÇEKEN, Zeki, *Pir Esad Külliyesi Md.*, C. 34, TDV, İstanbul:2007.
- AYBAKAN, Bilal,*Temlik*, TDV, C. 40, İstanbul:2011.
- BAYKARA, Tuncer, *Türkiye Selçuklularının Sosyal ve Ekonomik Tarihi, (Kısaltma: Türkiye Selçukluları)*, İstanbul : 2004.
- BAYRAM, Mikail, *Selçuklular Zamanında Konya 'da Dini ve Fikri Hareketler*,Konya : Nüve Kültür Merkezi,1999.
- CEYLAN,Serdar - DOĞAN,Muhammed, *İbrahim Paşa 'nın Pir Esat Vakfiyesi*, Akademik Sayfalar, C. 14, S. 6, 2014.
- ÇALIK, Bünyamin *Camilerde Ve Mescitlerde Dinen Caiz Olan Ve Olmayan Davranışlar*, İlahiyat Fakültesi Dergisi 3, 2015.
- ÇAYCI, Ahmet , *Osmanlı Seyyahlarının İzlenimleriyle Konya ve Çevresi*, Necmettin Erbakan Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi 21, Konya:2006.
- DEMİR, Mustafa, *Türkiye Selçuklu Vakıfları*, Türkler Ansiklopedisi, C. 7, Ankara: Yeni Türkiye Yayınları, 2002.
- DEVELİOĞLU,Ferit , *Vakf*, Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lügat, Ankara: Aydın Kitabevi Yayınları, 2013.
- ERDOĞAN, Hamidizade Abdülkadir- Derleyen ÇELİK, Ahmet, *Pir Esad*, Akademik Sayfalar, C.14, S. 13, 2014.
- ERDOĞDU, Mehmet Akif, *Murat Çelebi Defteri: 1483 yılında Karaman Vilayetinde Vakıflar-2*, C.18, S.2, Tarih İncelemeleri Dergisi, 2004.
- GÜL, Muammer , *Selçuklulardan Günümüze Konya 'nın Sosyo-Politik Yapısı*,Konya: Konya İl Emniyet Müdürlüğü ArGe yay., 2003.
- GÜLSOY, Ufuk, *Bir Medeniyetin İzdüşümü Vakıflar*, İstanbul: VGM Yayınları, 2012.
- GÜMÜŞÇÜ, Osman, *XVI. yüzyıl Larende (Karaman) Kazasında Yerleşme ve Nüfus*, Ankara: TTK ,2001.
- GÜNAY, Hacı Mehmet, *Vakıf Maddesi*, TDV,C. 42, İstanbul : 2012.
- GÜNDÜZ, Ahmet, *Kırşehir 'de Vakıflar ve Vakfiyeleri (H.670-1335 / M.1271-1916)*,Kırşehir: 2009.

- İBN'ÜL-EMİN Mahmut Kemal Hüseyin Hüsameddin, sad. ÖZTÜRK, Nazif, *Evkaf-ı Hümayun Nezaretinin Kuruluş Tarihi ve Nazırlarının Hal Tercümeleleri I*, Vakıflar Dergisi Vakıflar Genel Müdürlüğü, S. 15, Ankara : 1980.
- İPŞİRLİ, Mehmet, *Cabi Md.*, TDV, C. 6, İstanbul: 1992.
- KANAR, Mehmet, *Vakf*, Osmanlı Türkçesi Sözlüğü, İstanbul: Say Yayınları, 2008.
- KARPUZ, Haşim - ÜREKLİ, Bayram, *Konya Pir Esad Zaviyesi*, 09-13 Eylül 2002, C. I, Ankara: XIV. Türk Tarih Kongresi, 2002.
- KAYAOĞLU, İsmet, *Vakfın Menşei Hakkındaki Görüşler*, Vakıflar Dergisi, S.11, Ankara: 1978.
- KAZICI, Ziya, “*Ahilik*”, TDV, C. 1, İstanbul: 1988.
- KELEŞ, Hamza - ASAR, Serpil, *XVI-XIX. Yüzyıl Karaman Vakıflarının Hizmet Alanları*, Aralık:e-Kafkas Eğitim Araştırmaları Dergisi 2 / 3, 2015.
- KELEŞ, Hamza, *Erzurum Vakıfları*, Ankara: Gündüz Eğitim ve Yayıncılık, 2006.
- KONYALI, İbrahim Hakkı, *Abideleri ve Kitabeleriyle Konya Tarihi*, Konya: Yeni Kitap Basımevi, 1964.
- KOSHENOVA, Gulbanu, *Kazakistan, Taraz'da Babacı Hatun Türbesi*, Bilig, S. 77, 2016.
- KÖÇ, Ahmet, *Ankara'da Yakup Abdal Zaviyesinin Yönetim Sorunları*, Akademik Bakış, C. 6, S. 11, 2012.
- KÖPRÜLÜ, Bülent, *Tarihte Vakıflar*, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, c.8, Ankara: 1951.
- KÖPRÜLÜ, Mehmet Fuad, *Vakıf Müessesesinin Hukukî Mahiyeti ve Tarihî Tekâmülü*, Vakıflar Dergisi, S. 1, Ankara: 1942.
- KUNTER, Halim Baki, *Türk Vakıfları ve Vakfiyeleri Üzerine Mücmel Bir Etüt*, Vakıflar Dergisi, S.1, Ankara: 1938.
- KÜÇÜKDAĞ, Yusuf, *Karamanoğulları Konyası'nda Tasavvufi Hayat, Tekke ve Zaviyeler*, V.Uluslararası Türk Kültürü ile Sanatları Kongresi-Sanat Etkinlikleri, Madrid:2011.
- OCAK, Ahmet Yaşar, *Zaviyeler (Dini, Sosyal ve Kültürel tarih açısından bir deneme)*, Vakıflar Dergisi, S.12, 1978.
- OCAK, Ahmet Yaşar, *Babailer İsyanı*, İstanbul : Dergah Yayınları,1996.
- ÖZÖNDER, Hasan, *Konya'nın Velileri*, Konya: Dizgi Ofset, 1990.
- ÖZTÜRK, Nazif, *Osmanlı Döneminde Vakıflar*, Türkler Ansiklopedisi, C.10, Ankara: 2002.
- ÖZTÜRK, Nazif, *Mütevelli Md.*, TDV, C. 32, İstanbul:2006.
- PAKALIN, Mehmet Zeki, *Vâkf*, Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü, İstanbul:M.E.B,1993, c. 1-2-3.
- SAK, İzzet, *Kadı Sicilleri Işığında Konya'da Yapılan Vakıflar (1650-1910)*, Konya: Ömür Matbaası, 2012.
- TURAN, Osman, *Selçuklular Zamanında Türkiye*, İstanbul : 1971.

- TURAN, Osman, *Celalettin Karatay Vakıfları ve Vakfiyeleri*, Belleten, C.12, Ankara:1948.
- TOMAR, Cengiz, *Nâzır*, TDV, C.32, İstanbul: 2006.
- TOPALOĞLU, Bekir, *Melik md.*, TDV, C.29, Ankara:2004.
- \_\_\_\_\_, *Tevvabmd.*, TDV, C.41, İstanbul:2012.
- ÜREMİŞ, Ali, *Türkiye Selçuklularında Bazı Sünni Tasavvuf Hareketleri*, Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi, S. 28, Konya: 2010.
- YAPICI, Hakkı, *İslam Tarihinde Vakıf Kültürü Üzerine Bir İnceleme*, Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi I, Tokat: 2013.
- YÜCEL, Ahmet *Muttefekun Aleyh md.*, TDV, C. 32, İstanbul:2006.

## EKLER

Ek 1: Pir Esad Sultan (Pisili Baba) Türbesi, Akçeşme Mahallesi, 2020.



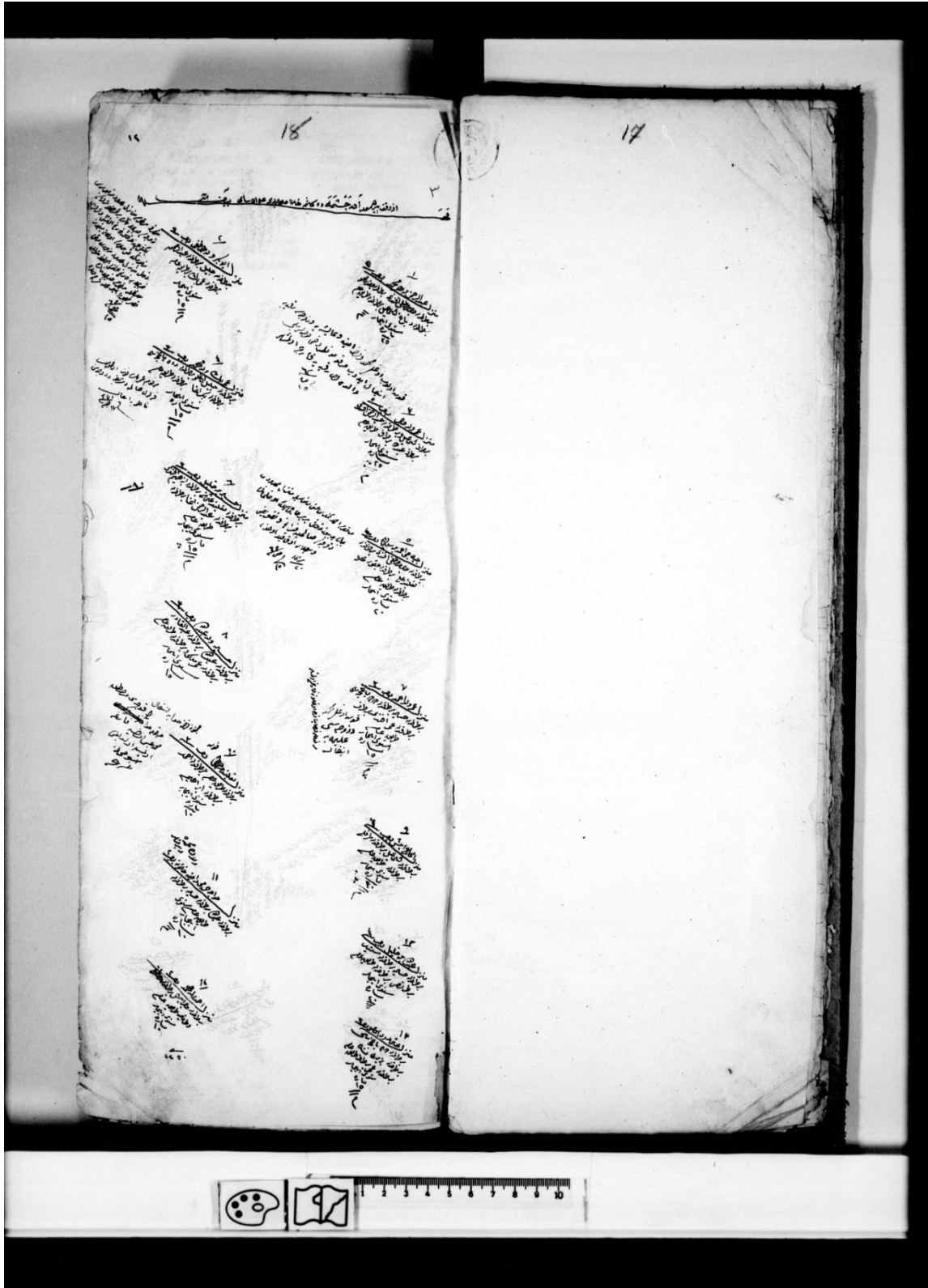
Ek 2: Pir Esad Zaviyesi H. 891 / M.1486 tarihli vakfiyesi. (Haşim Karpuz-Bayram Ürekli)

الحمد لله رب العالمين والصلاة والسلام على سيدنا محمد وآله  
 الذي لم يزل يرحم الراحمين  
 ورسول الله صلي الله عليه وسلم  
 الدنيا زرع الموتى والآخر يوم يجمع الله  
 الموتى في قبورها  
 انما فناء الدنيا وسوء ما فيها  
 لا تدوم الا بضع اشهر  
 فماذا يحسدكم الله ان لا يدرك الله  
 من سخطه الا ما يشاء والله ذو العرش العظيم  
 جاف مليل والى الطريق الذهب الى دار نوره المحض من كرب وصل في جوهر خضر امير من اسرار الله  
 والحقوق والى طريق الاحكام والمصالح المراد في داره ارباب الحقين بمراسم قدوس الله روح  
 ابن ابى الوفا اكله فيه ذرة من الجوز من الخبز من عودها الوجه بها او تعب من  
 وفيها الخوف والمخاض والنزول والشيء النفس ما اخرجنا بعد وفاته لابن الصبا  
 ابنا ابنه بطن امي الحق وفداهم في حياهم ايمانهم سلكوا فان انقضت  
 يكون وقفا على فقراء المسلمين وفيها صحبة اشعث الجبابرة عتبات لا تبدي  
 ولا حجر في بطنه بعد من بعد فاعلموا ان الله عز وجل ان الله سبحانه  
 ان لا يقف على الله الذي لا يقف على الله لا يضيع امر الحسين وعلي ذلك  
 الاستشهاد والنجدي اولا برسح الاخرة في شهر ربيع الثاني سنة ثمانمائة

والملاح محمد  
 شيخ محمد



Ek 3: Akçeşme Mahallesiine ait Musaffakat Kaydı.



\* Mahalle-yi ez Vakfı Pir Esad Akçeşme'de kâin hane ashapları alel esami beyanı

1

Menzil Abdurrahman ile Hacı Mehmet bağde

Bir taraftan Hacı Mustafa Efendi bir taraftan Cafer mahalli

Debbağ İsmail bir taraftan tarik umumi (ağamm)

Senevi icar

25 para

Fevt olup oğul Mehmet ve kızı Emine ve Ayşe'ye ve zevcesi Zekiye'ye intikal idüb

merkumunlar dahi hisseleriyle valideleri Rakibeye ferağ ol muşlar

62/fi safer -15

2

Menzil Ebu Bekir veled Mustafa

Bir taraftan Celil bir taraftan Abdurruhman

Bir taraftan Ömer Bey bir tariki ağamm

Senevi icarı

15 para

Mutasarrıf merkumemenazil-i mahdudmezburu zevcesi Hatice'nin bir kıta tarlası bin beş yüz kuruşa fariğ olmuş ve terkesinemezburenin semeni kuruş olmağın beş yüz kuruş mahdudu mezburu Hatice'ye terk olmuş olmağla müteveli, Merkum Hatice'nin tasarruf işbu mahalle şerh verilmedi.

15 safer 64

3

Menzil Ömer veledbağde

Bir taraf İsmail bir taraftan Abdurrahman

Bir taraftan Abdullah bir tarik ağamm

Senevi icarı

Para 25

4

Menzil Ömer Bey veled Mehmet

Bir taraftan Celil oğlu bir taraftan dede bağçesi

Bir taraftan Bekir ağa bir taraftan tarik ağaam

Senevi icarı

15 para

Merkum Ömer Bey fevt olup kızları Saliha ve Şerife ve zevcesi Fatıma i'sal  
Fi 17... 271

5

Menzil Cebeci Ahmet ile İsmail

Bir taraftan hacı Mustafa Efendi bir taraftan

Nalbant ali bir taraftan Çukur mahalle

Bir taraftan tariki ağamm

Senevi icarı

20 para

Merkum Ahmet kendisi men'i... menzil-i mahdudu beyan yedi yüz kuruş berber  
...oğlunun zevcesi Saliha'ya ferağ takviz ve sicilata kayd olundu.

15 safer 64

6

Menzil Hüseyin ile Halil

Bir taraftan Nalbant Osman Bir taraftan İbrahim Efendi

Bir taraftan Abdurrahman ağa bir taraftan tariki ağam

Senevi icarı para 15

7

Menzil Ömer veled Ahmet

Bir taraftan Hüseyin bir taraftan Dede bahçesi Fevt izale Mehmet ve zevcesi Alime 'ye  
intikal

Bir taraf Ömer Efendi bir taraf tarik ağamm

Merhumeler nisabının oğlana ferağ olmuşlar

Senevi icarı 15 para

8

Menzil Hüseyin veled Abdullah

Bir taraftan Abdullah bir taraftan Abdülkadir

Bir taraftan Ömer mülkü bir taraftan tariki ağamm

Senevi icarı 15 para

9

Menzil el Hac İbiş

Bir taraftan İsmail bir taraftan Şerifle

Bir taraftan tariki ağamm

Senevi icarı

30 para

10

Menzil Nalbant Mustafa

Bir taraftan tarik ağamm bir taraftan Ahmed

Bir taraftan İbrahim

Senevi İcarı

Para 10

Zimmetten ferağın cevaba istihal merkume Havva, Bey kocası Mustafa Mehmet  
İsa Efendiye fariha olmasıyla olduğu iş bu mahalle kaydı

11

Menzil hoca Hasemi Raziye Hatuna

Bir taraftan Abdullah bir Hüseyin taraftan

Tariki amm senevi

İcarı 10 para

12

Menzil Abdullah ile Halil

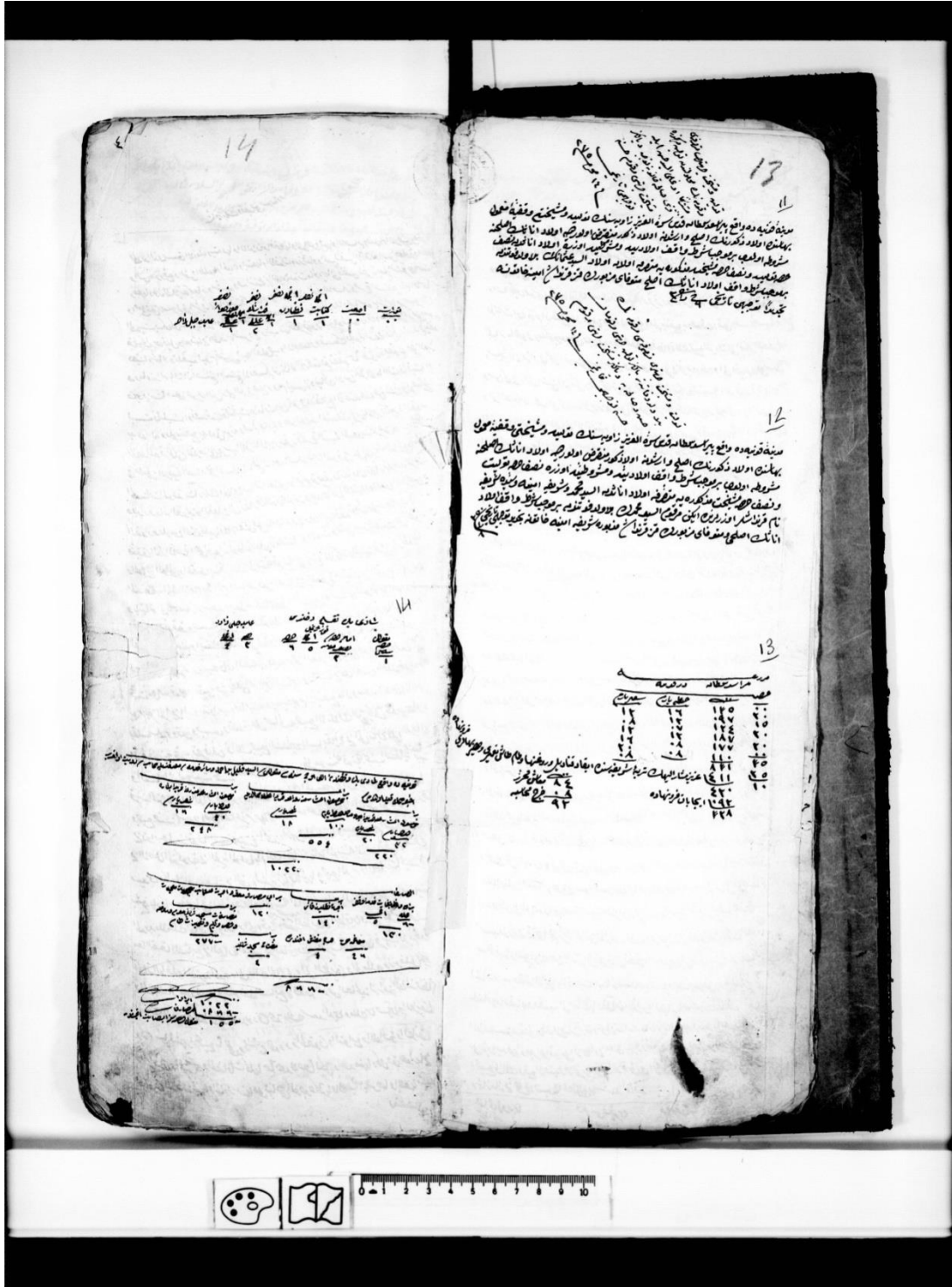
Bir taraftanHüseyme bir taraftanSatıl

Bir tarafı bir taraftan tariki amm





Ek 6; Pir Esad Vakfi Tevcih kaydı.

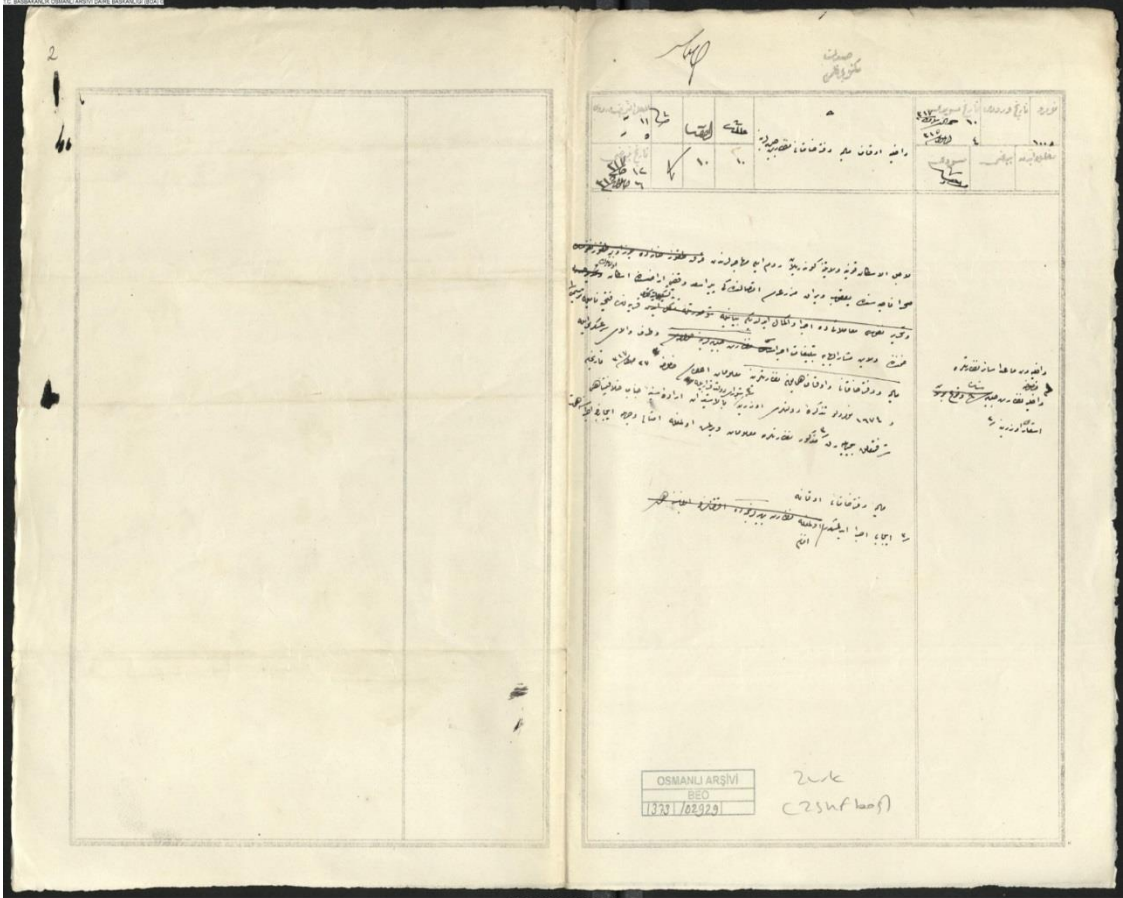


**Ek 7; H. 5 Şaban 1130/M. 1911 tarihli Makbuzat ve Medfuat Defterine göre 47 makbuzat numarasıyla, Pir Esad Vakfı icaresi.**

مدفوعات		مقبوضات				
رقم	ملاحظات	مقبوضات	مقبوضات	مقبوضات	مقبوضات	مقبوضات
1	...	...	...	...	...	...
2	...	...	...	...	...	...
3	...	...	...	...	...	...
4	...	...	...	...	...	...
5	...	...	...	...	...	...
6	...	...	...	...	...	...
7	...	...	...	...	...	...
8	...	...	...	...	...	...
9	...	...	...	...	...	...
10	...	...	...	...	...	...
11	...	...	...	...	...	...
12	...	...	...	...	...	...
13	...	...	...	...	...	...
14	...	...	...	...	...	...
15	...	...	...	...	...	...
16	...	...	...	...	...	...
17	...	...	...	...	...	...
18	...	...	...	...	...	...
19	...	...	...	...	...	...
20	...	...	...	...	...	...
21	...	...	...	...	...	...
22	...	...	...	...	...	...
23	...	...	...	...	...	...
24	...	...	...	...	...	...
25	...	...	...	...	...	...
26	...	...	...	...	...	...
27	...	...	...	...	...	...
28	...	...	...	...	...	...
29	...	...	...	...	...	...
30	...	...	...	...	...	...
31	...	...	...	...	...	...
32	...	...	...	...	...	...
33	...	...	...	...	...	...
34	...	...	...	...	...	...
35	...	...	...	...	...	...
36	...	...	...	...	...	...
37	...	...	...	...	...	...
38	...	...	...	...	...	...
39	...	...	...	...	...	...
40	...	...	...	...	...	...
41	...	...	...	...	...	...
42	...	...	...	...	...	...
43	...	...	...	...	...	...
44	...	...	...	...	...	...
45	...	...	...	...	...	...
46	...	...	...	...	...	...
47	...	...	...	...	...	...



Ek 8; Rumeli muhacirleri için Konya'nın Sahra Nahiyesi Pir Esad Sultan Vakfı arazisinde teşkil edilen karyenin Fethiye namıyla adlandırıldığı belge.



BEO.001373.102929.001

Ek 9; Fethiye Köyü, Çumra/Konya, 2020.



**Şekil10:Pir Esad Zaviyesinin Genel Görünüşü (1984) / Haşim Karpuz-BayramÜrekli**



Şekil 11:Yıkılan Pir Esad Camii (Haşim Karpuz Arşivi)



**Şekil 12: Yeni yapılan Pir Esad Valide Şefika Bahadır Camii Şerif 1990. (Ocak, 2020)**



**Şekil 13: Pir Esad Zaviyesi Hazire yeri. (Ocak,2020)**



Şekil 14: **Pir Esad Tekkesi.** (Ocak,2020)



**Şekil 15: Mütevelli Dairesi. (H. Karpuz-B. Ürekli)**





# ÖZGEÇMİŞ

## Kişisel Bilgiler

Soyadı, adı : KUZ, Meryem

Uyruğu : T.C.

Doğum tarihi ve yeri : 30/01/1994

Medeni hali : Bekar

e-mail : [e.meryemkuz@gmail.com](mailto:e.meryemkuz@gmail.com)

## Eğitim Bilgileri

Derece	Eğitim Birimi	Mezuniyet Tarihi
Lisans	Karabük Üniversitesi	2017
Lise	Konya/Meram Ticaret Meslek Lisesi	2012

## İş Deneyimi

Çalıştığı Kurumlar: 2019 - Fırat Kalkanı ile Zeytindalı Harekat Alanlarında bulunan yetimhaneler- Eğitim Koodinatörü

2020- Özel Sektör Tarih Öğretmeni

## Yabancı Dil

İngilizce